

Mądry Polak
przed budową

Modernizacja budynków współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

program edukacyjno-informacyjny
www.domprzyjazny.org

Sprawdź, czy możesz uzyskać dofinansowanie termomodernizacji budynku z Funduszy Unii Europejskiej.

Broszura informuje o tym, jakie warunki muszą spełnić właściciele budynków (użyteczności publicznej, produkcyjnych, handlowo-usługowych i mieszkalnych wielorodzinnych) i jak powinni się przygotować do realizacji modernizacji budynku z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej.

Spis treści

1.	Ogólne zasady finansowania przedsięwzięć z udziałem środków Unii Europejskiej	1
2.	Klasyfikacja budynków i definicja modernizacji budynków wg. polskich przepisów	3
3.1	Modernizacja budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego w programach wsparcia Unii Europejskiej	4
3.1.1	W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko	5
3.1.2	W Regionalnych Programach Operacyjnych	6
3.2	Modernizacja budynków przemysłowych i handlowo-usługowych w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka i w Regionalnych Programach Operacyjnych	7
3.3	Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Regionalnych Programach Operacyjnych	12
4.	Działania beneficjenta związane z uzyskaniem dofinansowania unijnego	14
4.1.	Ramy ogólne	14
4.2	Opracowanie wniosku o dofinansowanie	16
4.2.1	Budżet projektu	16
4.2.2	Określenie celu projektu	17
4.2.3	Trwałość projektu	18
4.2.4	Dokumenty towarzysząc wnioskowi	19
4.3	Studium wykonalności	20
4.4	Plan promocji projektu	21
4.5	Ocena składanych wniosków	22
4.6	Umowa dotycząca realizacji projektu	23
4.7	Termin realizacji projektu	23
4.8	Kontrola realizacji projektu	24
5.	Przykłady zrealizowanych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej	24
5.1	Modernizacja budynku użyteczności publicznej własności samorządowej	24
5.2	Modernizacja budynku usługowego należącego do przedsiębiorcy	26
5.3	Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych pod hasłem rewitalizacja obszarów kryzysowych w miastach	27
	Ważne adresy	33

Dla ułatwienia czytelnikowi korzystania z poradnika, w poniższej tabeli opisano, kogo najbardziej zainteresują poszczególne rozdziały.

Rodzaj beneficjenta	Numery rozdziałów
Właściciele dużych budynków użyteczności publicznej o wartości modernizacji powyżej 5 000 000 euro	3.1.1 5.1
Właściciele małych i średnich budynków użyteczności publicznej o wartości modernizacji do 5 000 000 euro	3.1.2 5.1
Przedsiębiorcy będący właścicielami budynków przemysłowych i handlowo-usługowych	3.2 5.2
Właściciele budynków mieszkalnych wielorodzinnych	3.3 5.3
Wszyscy	1,2,3 (wstęp), 4

1. Ogólne zasady finansowania przedsięwzięć z udziałem środków Unii Europejskiej

Członkostwo w Unii Europejskiej daje Polsce oraz pozostałym 26 krajom wiele możliwości. Jedną z podstawowych, z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju całej Wspólnoty, jest możliwość korzystania z **funduszy strukturalnych**.

Fundusze strukturalne są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. Istnieją cztery Fundusze strukturalne:

- 1) Europejski Fundusz Społeczny
- 2) Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej
- 3) Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- 4) Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa

Należy jednak zdać sobie sprawę z tego, że pozyskanie i wykorzystanie środków z funduszy strukturalnych nie należy do łatwych zadań. Dowodem na to są doświadczenia naszego kraju w zakresie realizacji projektów współfinansowanych z unijnych dotacji, w perspektywie finansowej na lata 2004-2006. Obecne problemy z pełnym wykorzystaniem środków unijnych wskazują na to, że będzie to jeszcze trudniejsze w kolejnej perspektywie finansowej na lata 2007-2013.

Istnieją znaczne różnice pomiędzy zasadami finansowania przedsięwzięć z udziałem środków europejskich i zasadami korzystania z publicznych środków krajowych. Przede wszystkim Unia Europejska planuje środki na realizację **polityki spójności** w siedmioletnich

okresach, co sprawia, że z góry wiadomo ile środków i w jakim okresie czasu może otrzymać dany kraj członkowski.

W Polsce cały czas borykamy się z jednorocznym budżetowaniem, co wielu beneficjentom korzystającym z unijnych dotacji przysparza ogromnych problemów, ponieważ środki np. z rezerwy celowej budżetu państwa, które beneficjenci otrzymają w danym roku, w tym samym roku powinny zostać spożytkowane. Jeżeli tak się nie stanie, należy je zwrócić, a w kolejnym roku można ewentualnie starać się o nie ponownie.

Polityka spójności jest podstawową polityką Wspólnot Europejskich. Zasada ta została zapisana już w Traktacie Rzymskim i potwierdzana była w kolejnych traktatach. Dlatego też działania na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej są jedną z podstawowych sfer interwencji. Polityka spójności przynosi wszystkim krajom UE, korzyści w postaci szybszego wzrostu gospodarczego i zwiększonej konkurencyjności.

Udział środków Unii Europejskiej należy rozumieć, jako współfinansowanie (dofinansowanie, **dotacja**, pomoc europejska), w drodze refundacji poniesionych kosztów, określonej części nakładów danego projektu sformułowanego w oparciu o wytyczne z danego programu operacyjnego.

Dotacja czasem jest uznawana za synonim słowa dofinansowanie. Przy projektach unijnych najczęstszym rodzajem dotacji są środki z funduszu strukturalnego, czyli kwota z budżetu Unii Europejskiej, jaką może otrzymać beneficjent na podstawie umowy o dofinansowanie projektu. Najczęstszą formą wypłaty dotacji jest refundacja, czyli zwrot kosztów uprzednio poniesionych przez beneficjenta. Refundacja może nastąpić na podstawie zapłaconych faktur lub innych dokumentów o równoważnej wartości

W przypadku współfinansowania **projektów** z funduszy strukturalnych zasadą jest, że najpierw należy ponieść koszty a następnie można ubiegać się o ich refundację, pod warunkiem, że są to koszty kwalifikowane.

Projekt to rodzaj przedsięwzięcia realizowanego przez beneficjenta w ramach decyzji albo działania, będącego przedmiotem umowy o dofinansowanie projektu między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją wdrażającą albo działającą w imieniu instytucji zarządzającej instytucją pośredniczącą.

Niestety nie ma zamkniętego katalogu **wydatków kwalifikowanych** (bo nie jest to możliwe), tym samym każdy program operacyjny może określać inne rodzaje kosztów kwalifikowanych. Czym innym jest kwalifikowalność podmiotów, czym innym projektów, a jeszcze inną rzeczą jest kwalifikowalność wydatków.

Wydatki kwalifikowane to wydatki lub koszty poniesione przez beneficjenta w związku z realizacją projektu w ramach programu operacyjnego, zgodnie z zasadami dotyczącymi danego funduszu strukturalnego oraz zasadami określonymi w wytycznych instytucji zarządzającej danym programem operacyjnym. Wydatki w ramach projektu kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w trybie określonym w umowie o dofinansowanie projektu.

Jeśli myślimy o skorzystaniu z unijnej pomocy musimy najpierw sprawdzić, do którego **programu operacyjnego** możemy składać swój wniosek wraz z odpowiednimi załącznikami i z jakiego priorytetu/działania można by uzyskać refundację poniesionych kosztów.

Program operacyjny jest sporządzany przez Państwo członkowskie a zatwierdzany przez Komisję Europejską. Zawiera on m.in. opis priorytetów, w ramach których mogą być współfinansowane poszczególne projekty wraz z limitami środków określonymi na dany priorytet i cały program. Każdy program zawiera od kilku do kilkunastu priorytetów (osi priorytetowych, które dzielą się z kolei na działania). Czasem niektóre działania mogą być też dzielone na poddziałania. Każdy projekt musi odpowiadać celowi lub celom danego działania aby mógł uzyskać dofinansowanie. Cel jest najczęściej utożsamiany z efektem/rezultatem danego projektu, działania, osi priorytetowej, czy programu. Np. celem projektu polegającego na modernizacji źródła ciepła w budynku, może być zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

W nowej **perspektywie finansowej na lata 2007-2013** realizowane będą 4 wydzielone programy operacyjne, z których mogą być przeznaczane środki na dofinansowanie realizacji różnorodnych projektów:

- Infrastruktura i Środowisko z Europejskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Kapitał Ludzki z Europejskiego Funduszu Spójności
- Innowacyjna Gospodarka z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Rozwój Polski Wschodniej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (w każdym regionie po jednym) z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego¹.

W Unii Europejskiej (UE) obowiązują siedmioletnie okresy programowania – perspektywy finansowe. Polska weszła do UE w trakcie perspektywy finansowej na lata 2000-2006, natomiast od początku będzie uczestniczyć w kolejnej, tzw. nowej perspektywie finansowej na lata 2007-2013. Na poszczególne lata każdej perspektywy finansowej Unia Europejska przyznaje odpowiednią pulę środków, które służą realizacji polityki regionalnej i polityki spójności UE.

Każdy z powyższych programów operacyjnych ma swój własny system wdrażania i system instytucjonalny, co sprawia, że początkującemu wnioskodawcy ubiegającemu się o refundację poniesionych kosztów dość ciężko jest się poruszać w gąszczu programów, priorytetów, działań, przepisów i wytycznych nieodłącznie związanych z funduszami strukturalnymi. Ogólne ramy postępowania przy realizacji projektu z dofinansowaniem z funduszy strukturalnych przedstawiono w poniższej tabeli.

¹ Szczegółowe opisy każdego z wymienionych programów operacyjnych są dostępne na stronie internetowej www.fundusze-strukturalne.gov.pl

	<i>Etap</i>
1.	<i>Określenie typu budynku</i>
2.	<i>Sprawdzenie zgodności planowanej modernizacji budynku z celami danego programu operacyjnego</i>
3.	<i>Opracowania audytu energetycznego budynku</i>
4.	<i>Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej</i>
5.	<i>Opracowanie studium wykonalności projektu</i>
6.	<i>Opracowanie wniosku o dofinansowanie projektu</i>
7.	<i>Złożenie w terminie wniosku o dofinansowanie projektu</i>
8.	<i>Uzyskanie decyzji o dofinansowaniu projektu</i>
9.	<i>Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu</i>
10.	<i>Rozpisanie przetargu na wykonawców robót</i>
11.	<i>Wybór wykonawców</i>
12.	<i>Podpisanie umów z wykonawcami</i>
13.	<i>Realizacja prac</i>
14.	<i>Zakończenie prac – odbiór techniczny</i>
15.	<i>Zakończenie projektu – rozliczenie kosztów</i>
16.	<i>Monitoring projektu</i>

2. Klasyfikacja budynków i definicja modernizacji budynków wg. polskich przepisów

Dla potrzeb niniejszego poradnika sporządzono klasyfikację budynków, których modernizacja może być przedmiotem dofinansowania ze środków funduszy strukturalnych, po spełnieniu wymagań stawianych w poszczególnych programach operacyjnych. Klasyfikację przedstawiono w poniższej tabeli.

Należy zaznaczyć, że Instytucje Zarządzające poszczególnymi programami operacyjnymi dokonują samodzielnie wyboru priorytetów, na podstawie sporządzanych strategii, i nie są zobowiązane do brania pod uwagę wszystkich typów budynków w ramach danej klasy przy ustalaniu list beneficjentów pomocy unijnej.

Modernizacja budynku nie jest ściśle zdefiniowana prawem budowlanym, ale w kontekście niniejszego poradnika i zapisów poszczególnych programów operacyjnych należy przez to rozumieć: rozbudowę, nadbudowę obiektu budowlanego, jak również jego przebudowę – w odróżnieniu od remontu, którego celem jest jedynie odtworze-

nie stanu pierwotnego budynku⁷. W odniesieniu do tej definicji należy uznać, że wszelkie przedsięwzięcia modernizacyjne budynku, związane z poprawą jego jakości energetycznej⁸ (w tym przedsięwzięcia termomodernizacyjne, takie jak modernizacja systemu

<i>Lp.</i>	<i>Klasa budynku</i>	<i>Typ budynku</i>
1.	Budynek użyteczności publicznej ²	przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz inny ogólnodostępny budynek przeznaczony do pełnienia podobnych funkcji, w tym także budynek biurowy i socjalny
2.	Budynek zamieszkania zbiorowego ³	należy przez to rozumieć budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel, motel, pensjonat, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko, internat, dom studencki, budynek koszarowy, budynek zakwaterowania na terenie zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, a także budynek do stałego pobytu ludzi, w szczególności dom dziecka, dom rencistów i dom zakonny
3.	Budynek przemysłowy i magazynowy (klasa 1251 ⁴)	budynki przeznaczone na produkcję i magazynowanie produktów
4.	Budynek handlowo-usługowy (klasa 1230 ⁵)	centra handlowe, sklepy i butikie hale używane do targów, aukcji i wystaw, targowiska pod dachem, stacje paliw, stacje obsługi itp.
5.	Budynek mieszkalny wielorodzinny (klasa 1122 ⁶)	budynek o trzech i więcej mieszkaniach

² ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. (Dz. U. z dnia 15 czerwca 2002 r. Nr 75, poz. 690 z póź. zm.)

^{3, 5, 6} ibidem

⁴ ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB) (Dz. U. z dnia 31 grudnia 1999 r. Nr 112 poz. 1316 z póź. zm.)

⁷ USTAWA z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane Dz. U. nr 89 poz. 414 z póź. zm.

⁸ Konieczność poprawy jakości energetycznej budynków wynika z Dyrektywy 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 w sprawie charakterystyki energetycznej budynków Dz.U. UE L 1 z 4.1.2003, str. 65–71

grzewczego, izolacja przegród zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach⁹), wchodzą w ten zakres.

3. Programy operacyjne Unii Europejskiej, z których można otrzymać dofinansowanie do modernizacji budynków

Europejskie Fundusze: Spójności, Rozwoju Regionalnego i Społeczny, dają duże możliwości uzyskania środków do współfinansowania remontów budynków, których funkcje związane są z rozwojem regionalnym i lokalnym, zwiększeniem konkurencyjności przedsiębiorstw i z poprawą warunków bytowych mieszkańców.

Uzyskanie dofinansowania do modernizacji *każdego z typów budynków: użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego, przemysłowych, handlowo-usługowych i mieszkalnych wielorodzinnych* z reguły wymaga ubiegania się o te środki na drodze konkursu wniosków, które powinny być opracowane według określonych zasad i oceniane są zgodnie z określonymi kryteriami. Wyjątkiem są **projekty kluczowe**.

Projekty kluczowe to projekty wybierane poza procedurę konkursową. Aby projekt mógł zostać uznany za kluczowy musi spełniać odpowiednie wymagania, a przede wszystkim musi być bardzo istotny dla regionu, czy wręcz kraju, w zależności od tego czy będzie realizowany w ramach programów regionalnych, czy wdrażanych na poziomie krajowym (w nowej perspektywie dotyczy to PO Infrastruktura i Środowisko oraz PO Innowacyjna Gospodarka).

Biorąc pod uwagę wielkość projektu, który może uzyskać dofinansowanie, istotna jest granica wartości projektu, która decyduje, do którego programu operacyjnego należy złożyć wniosek o dofinansowanie.

Projekty dotyczące modernizacji **budynków użyteczności publicznej** o wartości powyżej 5 000 000 euro, mogą uzyskać dofinansowanie ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,

a poniżej 5 000 000 euro ze środków Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

Modernizacja **budynków przemysłowych i handlowo-usługowych**, należących do przedsiębiorców, jako towarzysząca projektom służącym wzrostowi innowacyjności przedsiębiorstw i ich konkurencyjności, może być dofinansowana z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, jeśli wartość projektu waha się pomiędzy 2 000 000 euro a 28 000 000 euro. Natomiast dla projektów o wartości do 2 000 000 euro, właściwe są Regionalne Programy Operacyjne.

Budynki zbiorowego zamieszkania stanowiące element regionalnej (wojewódzkiej) lub lokalnej (powiatowej, gminnej) infrastruktury społecznej mogą być modernizowane z wykorzystaniem środków funduszy strukturalnych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Minimalne i maksymalne wartości dofinansowania są różne w poszczególnych województwach.

Modernizacja budynków **mieszkalnych wielorodzinnych** może być elementem dofinansowania jedynie ze środków Regionalnych Programów Operacyjnych, w ramach kompleksowych projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, dla których wartości minimalne i maksymalne nie są aktualnie określone. Z uwagi na złożoność takich projektów, poszczególne województwa mogą ustalać własne **linie demarkacyjne** dla wartości takich projektów, aczkolwiek maksymalny budżet dofinansowania modernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych nie może przekroczyć 3% budżetu danego RPO.

Linia demarkacyjna wyznacza granice możliwości współfinansowania projektów przez odpowiednie instrumenty, np. linia demarkacyjna pomiędzy programami operacyjnymi polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. Kolejnym przykładem są projekty budowy autostrad, które nie mogą być realizowane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, a mogą w ramach PO Infrastruktura i Środowisko.

⁹ USTAWA z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych Dz. U. nr 162 poz. 1121

3.1 Modernizacja budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego w programach wsparcia Unii Europejskiej

Modernizacje takich budynków o wartości projektów powyżej 5 000 000 euro mogą być dofinansowane z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, a poniżej 5 000 000 euro z Regionalnych Programów Operacyjnych.

3.1.1 W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

W ramach tego programu, w odniesieniu do modernizacji budynków użyteczności publicznej, możliwe będzie ubieganie się o dofinansowanie w ramach następujących osi priorytetowych:

- Oś Priorytetowa X Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku – wsparcie dla termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższej uzasadnionej ekonomicznie klasie efektywności energetycznej
 - Oś Priorytetowa XII Kultura i dziedzictwo kulturowe – rozbudowa, przebudowa instytucji kultury (muzea, galerie, teatry, i instytucje muzyczne), modernizacja placówek szkolnictwa artystycznego (sztuki)
 - Oś Priorytetowa XIV Infrastruktura szkolnictwa wyższego – w ramach działań związanych z polepszeniem infrastruktury dydaktycznej na kierunkach ścisłych
- Beneficjentami pomocy z tego programu operacyjnego mogą być jednostki sektora finansów publicznych, w tym w szczególności:
1. jednostki samorządu terytorialnego i ich związki (związki gmin)
 2. organy władzy publicznej, w tym administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa, oraz sądy i trybunały

3. państwowe szkoły wyższe, instytuty PAN, instytuty resortowe, jednostki badawczo-rozwojowe
4. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej
5. ZUS, KRUS, NFZ
6. organizacje pozarządowe i ich związki
7. kościoły i związki wyznaniowe

W zakresie kwalifikowalności wydatków związanych z modernizacją budynków użyteczności publicznej warto wymienić dwa wyjątki:

1. nie będą kwalifikowane wydatki na modernizację budynków użyteczności publicznej, w których ponad 15% powierzchni służy prowadzeniu działalności gospodarczej lub celom mieszkaniowym
2. wydatki związane z modernizacją poniesione na odtworzenie elementów obiektów o wartości artystycznej i zabytków będą kwalifikowane do kwoty, która nie przekracza przeciętnych kosztów odtworzenia podobnych elementów o wartości jedynie użytkowej.

Istotny jest również okres kwalifikowania wydatków: od 1 stycznia 2007 r. (również dla wniosków złożonych później) do 31 grudnia 2015 r.

Okres kwalifikowalności to okres, w trakcie którego wydatki poniesione na dany projekt będą mogły zostać uznane za kwalifikowane i uzyskać unijne wsparcie. Np. w nowej perspektywie finansowej wydatki kwalifikują się już od 1 stycznia 2007r. a końcową datą kwalifikowalności będzie 31 grudnia 2015r.

Projekty będą oceniane pod względem formalnym i merytorycznym według następujących kryteriów:

Ocena formalna

- zgodność projektu z celami działania
- uprawnienie wnioskodawcy do składania wniosku
- spójność studium wykonalności z wytycznymi
- spójność audytu energetycznego wszystkich obiektów z wytycznymi
- dotrzymanie udziału dofinansowania

z UE nie przekraczającego maksymalnego limitu przewidzianego w Programie Operacyjnym – tj. 85%

- ustalenie wartości projektu zgodnej z wymaganiami dla działania – tj. minimum 5 000 000 euro
- dotrzymanie terminu realizacji nie przekraczającego 2015 r.

Ocena merytoryczna

Kryteria wyboru projektów, tj. poszczególne wagi i przedziały punktowe, nie zostały jeszcze dopracowane. Aktualna (16.4.2007 r.) propozycja Ministerstwa Gospodarki przedstawia się następująco:

Kryteria i wagi oceny merytorycznej – propozycja

• stopień gotowości projektu do realizacji	30%
• zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło	30%
• koszt uzyskania jednostkowej oszczędności ciepła	30%
• wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych	5%
• wykorzystanie energii } z kogeneracji	5%

Procedura wyboru wniosków odbędzie się dwuetapowo (nie dotyczy projektów kluczowych):

- preselekcja projektów (obejmuje ocenę formalną i merytoryczną wniosków) – na tym etapie nie jest wymagane przedstawienie wszystkich wymaganych dokumentów,
- w następnym etapie wnioski są oceniane na podstawie pełnej dokumentacji, a wydanie decyzji o udzieleniu dofinansowania jest uzależnione od oceny formalnej, merytorycznej oraz gotowości technicznej i organizacyjno-instytucjonalnej, w tym komplementarności wniosku, studium wykonalności i załączników, jak i wykonalności finansowej projektu. Wykaz dokumentów, które powinny być

dostarczone przed podpisaniem umowy:

- studium wykonalności
- audyt energetyczny
- statut beneficjenta, aktualny wyciąg z KRS lub innego dokumentu rejestrowego, pełnomocnictwa do podpisania umowy o dofinansowanie projektu
- dokumenty finansowe beneficjenta
- oświadczenie o nie znajdowaniu się beneficjenta w stanie likwidacji lub upadłości
- zaświadczenie o nie zaleganiu beneficjenta z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne
- Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia SIWZ (jeżeli istnieje wymóg udzielania zamówień publicznych)
- oświadczenie o nie poddaniu projektu znaczącej modyfikacji przez okres 5 lat od daty przekazania beneficjentowi płatności końcowej
- dokumenty poświadczające istnienie prawa własności/dysponowania przez beneficjenta w odniesieniu do wszystkich obiektów w ramach projektu.

3.1.2 W Regionalnych Programach Operacyjnych

Modernizacja budynków użyteczności publicznej o wielkości wydatków do 5 000 000 euro może zostać dofinansowana ze środków alokowanych w regionalnych programach operacyjnych. Możliwe są tu, np. w ramach celu: „Poprawa stanu środowiska przyrodniczego, lepsze wykorzystanie jego zasobów i walorów w rozwoju społeczno-gospodarczym”, dwa typy projektów:

- przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej, w szczególności ograniczenie „niskiej emisji” (z wyłączeniem obiektów administracji publicznej np. budynków urzędów gmin czy miast),
- kompleksowa termomodernizacja grup obiektów użyteczności publicznej, po-

łączona także z przebudową źródeł wytwarzania energii (z wyłączeniem obiektów administracji publicznej).

Każde województwo ma prawo do określenia własnej listy typów budynków, których modernizacja może być kwalifikowana do dofinansowania z Funduszy Strukturalnych. Ostateczne wielkości budżetów na ten cel, warunki dofinansowania, listy potencjalnych beneficjentów znajdują się w Regionalnych Programach Operacyjnych, dokumentach wymagających negocjacji i zatwierdzenia przez Komisję Europejską na jesieni 2007 r. Szczegółowe wytyczne do opracowywania wniosków o dofinansowanie będą zawarte w tzw. „Uszczegółowieniach do RPO”, które będą się pojawiały na przełomie 2007 i 2008 r. w każdym z województw.

3.2 Modernizacja budynków przemysłowych i handlowo-usługowych w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka i w Regionalnych Programach Operacyjnych

W odniesieniu do budynków przemysłowych i handlowo-usługowych należących do przedsiębiorców, niewykluczone jest kwalifikowanie wydatków związanych z ich modernizacją zarówno w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG) jak i ze środków alokowanych w Regionalnych Programach Operacyjnych (RPO).

Z Osi Priorytetowej IV PO IG pn. „Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia”, przewiduje się możliwość wspierania takich projektów innowacyjnych, które koncentrować się będą na zmianach modeli produkcji lub konsumpcji, a tym samym przyczynią się bezpośrednio lub pośrednio do zmniejszenia presji na poszczególne komponenty środowiska (powietrze, wody, powierzchnia

ziemi, przyroda, krajobraz) oraz na środowisko widziane jako całość. Będzie to osiąganego poprzez ograniczanie emisji (strat) energii, eliminowanie z obiegu gospodarczego substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzkiego, ograniczanie ilości odpadów trudnych do recyklingu, odzysku i unieszkodliwiania, zmniejszanie zapotrzebowanie na nieodnawialne zasoby, a także ograniczanie, a co najmniej racjonalizację wykorzystywania energii.

Z kolei, w RPO, w ramach priorytetów związanych ze wzrostem konkurencyjności przedsiębiorstw, wspierane będą inwestycje w małe i średnie przedsiębiorstwa m.in. w zakresie dostosowywania do wymogów wynikających z prawa krajowego i unijnego w zakresie ochrony środowiska. Natomiast, w rozwoju otoczenia biznesowego (inkubatory przedsiębiorczości, centra doradztwa dla MŚP itp.) preferowane będą projekty polegające na wykorzystaniu budynków poprzemysłowych, wymagających remontów i modernizacji, w celu świadczenia tego rodzaju usług. Warto, aby optymalizowanie zużycia energii przez budynki, o których tu mowa, następowało z wykorzystaniem audytu energetycznego.

W przypadku programów wsparcia dla przedsiębiorców, modernizacja obiektów już posiadanych czy tych nabywanych w ramach planowanego projektu inwestycyjnego, może być jedynie częścią (elementem) większej inwestycji, której podstawowym celem będzie rozwój przedsiębiorstwa, mierzony poprawą wyników ekonomicznych, oraz wprowadzenie nowych produktów lub usług przy wykorzystaniu innowacyjnych rozwiązań technologicznych czy organizacyjnych. Dodatkowo modernizacja budynków musi być ściśle związana i niezbędna (co należy szczegółowo uzasadnić) dla całego procesu projektu inwestycyjnego, który będzie przedmiotem dofinansowania ze środków UE.

Dlatego właśnie, przedsiębiorcy planujący taką modernizację, powinni wkomponować jej realizację oraz koszty w większy projekt, którego elementem będzie np. zakup innowacyjnych maszyn produkcyjnych, które dodatkowo przyczynią się do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Oś priorytetowa IV PO IG, która będzie źródłem dotacji UE w tym zakresie, precyzuje cele szczegółowe wsparcia w sposób następujący:

Dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty przedsiębiorstw zarówno z sektora produkcyjnego, jak i usługowego w zakresie realizacji nowych inwestycji obejmujących nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych (w tym prowadzących do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko m. in.: ograniczenia energo-, materiał- i wodochłonności produktów i usług, zastosowania oceny cyklu życia na wszystkich etapach projektowania procesów technologicznych) lub organizacyjnych. Z uwagi na komplementarne wsparcie w ramach RPO, działania w ramach PO IG będą musiały charakteryzować się wysokim poziomem innowacyjności stosowanych rozwiązań oraz stosunkowo wysoką wartością projektu.

oraz dodatkowo:

W ramach PO IG przewiduje się możliwość wspierania takich projektów innowacyjnych, które koncentrować się będą na zmianach modeli produkcji lub konsumpcji, a tym samym przyczynią się bezpośrednio lub pośrednio do zmniejszenia presji na poszczególne komponenty środowiska (powietrze, wody, powierzchnia ziemi, przyroda, krajobraz) oraz na środowisko widziane jako całość. Będzie to osiągnięte poprzez ograniczanie emisji (strat) energii, eliminowanie z obiegu gospodarczego substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzkiego, ograniczanie ilości odpa-

dów trudnych do recyklingu, odzysku i unieszkodliwiania, zmniejszanie zapotrzebowanie na nieodnawialne zasoby, a także ograniczanie, a co najmniej racjonalizację wykorzystywania energii.). Wszędzie tam gdzie jest to osiągalne, oczekuje się, że innowacyjne zmiany w dotychczas wykorzystywanych instalacjach i urządzeniach wiązać się będą ze zmniejszeniem jednostkowych wskaźników presji na środowisko (w przeliczeniu na jednostkę produktu lub usługi), natomiast nowe przedsięwzięcia produkcyjne lub usługowe projektowane i realizowane będą tak, aby spełniać wymagania w zakresie ochrony środowiska i efektywności wykorzystywania zasobów, w tym zwłaszcza energii.

Z przytoczonych informacji jasno wynika, że przedsięwzięcia modernizacyjne budynków przemysłowych i handlowo-usługowych dobrze wpisują się w cele Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Jednak same w sobie nie mogą stanowić przedmiotu projektu dofinansowanego przez Unię Europejską. Zawsze muszą stanowić niezbędną część projektu inwestycyjnego o znaczącej w przypadku PO IG wartości (nie mniej niż 2 000 000 euro i nie więcej niż 28 000 000 euro). W przypadku realizacji projektu mniejszego, którego częścią będzie modernizacja budynku, należy aplikować o dofinansowanie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), przygotowanych przez poszczególne województwa. Każdy z takich programów zawiera priorytety oraz działania dla przedsiębiorców, w ramach których istnieje możliwość złożenia wniosków o dofinansowanie projektów inwestycyjnych oraz otrzymania dotacji na wykonanie modernizacji budynków.

Dostępne środki

Analiza opublikowanego w kwietniu 2007 r. dokumentu „Szczegółowy opis priorytetów PO IG, 2007-2013” pozwala na wstępne scharakteryzowanie dostępnych środków oraz sposobów aplikowania o nie. Dokład-

ne informacje w tym zakresie znajdują się w dokumencie wytycznych do PO IG, który zostanie opublikowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Właściwym programem dla aplikowania o dotację na realizację projektów, których częścią może być modernizacja budynków, będzie Działanie 4.4 – Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym, realizowane w ramach osi priorytetowej IV PO IG.

Jako przykładowe rodzaje projektów kwalifikujących się do wsparcia w tym działaniu wymienia się projekty inwestycyjne (w tym niezbędne działania szkoleniowe i doradcze w ramach 10% **cross-financingu**) w zakresie zastosowania nowych rozwiązań technologicznych w produkcji i usługach (zakup niezbędnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, związanych bezpośrednio z zakupem i eksploatacją środków trwałych), w tym prowadzących do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko (m.in.: ograniczenia energo-, materiał- i wodochłonności produktów i usług, zastosowania oceny cyklu życia na wszystkich etapach projektowania procesów technologicznych), dotyczące wprowadzenia nowych, dodatkowych produktów lub zasadniczej zmiany dotychczasowego procesu produkcyjnego.

Cross-financing - to zasada elastycznego finansowania. Jeśli instytucja zarządzająca dopuści taką możliwość i wymaga tego realizacja danego projektu, EFRR i EFS mogą finansować, w sposób komplementarny, działania objęte zakresem pomocy z innego funduszu. Wartość tego rodzaju wydatków nie może stanowić, co do zasady, więcej niż 10% finansowania wspólnotowego każdej osi priorytetowej programu operacyjnego.

Cross-financing – to zasada elastycznego finansowania. Jeśli instytucja zarządzająca dopuści taką możliwość i wymaga tego realizacja danego projektu, EFRR i EFS mogą finansować, w sposób komplementarny,

działania objęte zakresem pomocy z innego funduszu. Wartość tego rodzaju wydatków nie może stanowić, co do zasady, więcej niż 10% finansowania wspólnotowego każdej osi priorytetowej programu operacyjnego.

Dodatkowym oczekiwanym efektem realizacji danego projektu będzie wprowadzenie nowych rozwiązań organizacyjnych, prowadzących do poprawy produktywności i efektywności (w tym np. marketingowych, logistycznych, w zakresie dystrybucji, systemów informacyjnych oraz zarządzania), zakupu środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, niezbędnych do wprowadzenia zmian organizacyjnych.

Katalog kosztów kwalifikowanych (będących przedmiotem dofinansowania dotacją UE) nie został jeszcze dokładnie zdefiniowany, jednak z całą pewnością będzie zawierał listę wszelkich materiałów i robót budowlanych stosowanych w procesie modernizacji budynków.

Sposób aplikowania i ocena projektów

Podstawową zmianą w stosunku do procedur obowiązujących w poprzednim okresie wykorzystywania środków strukturalnych UE (lata 2004-2006) będzie preselekcja składanych wniosków. Jej wprowadzenie jest wyjściem naprzeciw oczekiwaniom beneficjentów i ich doświadczeniom. Częstym przedmiotem krytyki był fakt, że beneficjenci ponosili zazwyczaj ogromne koszty związane z przygotowaniem wniosku, który był odrzucany z przyczyn natury technicznej czy formalnej. Preselekcja ograniczy to niebezpieczeństwo, gdyż przewiduje możliwość uzupełnienia wniosku po rekomendowaniu go do realizacji na podstawie oceny merytorycznej, gdy uzyskanie dofinansowania jest już pewniejsze.

W przypadku Działania 4.4 PO IG preselekcja składanych wniosków odbywać

się będzie z wykorzystaniem tzw. fiszek projektowych. Wnioskodawca może przygotować fiszkę samodzielnie, w oparciu o instrukcję wypełniania fiszki, lub z pomocą promotora projektu (pracownika Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) zrzeszonej w Krajowym Systemie Innowacji (KSI)). Fiszka projektowa zawiera:

- opis planowanego przedsięwzięcia, w tym m.in. cel realizacji projektu, dane przedsiębiorstwa
- opis kluczowych środków trwałych/usług (w tym usług doradczych) planowanych do nabycia
- opis rozwiązania technologicznego (produkt, proces produkcyjny) lub organizacyjnego, lub przedmiot prac badawczo-rozwojowych (B+R)
- oczekiwane rezultaty projektu
- wstępny budżet wraz z wyszczególnieniem kategorii wydatków kwalifikowanych i źródłami finansowania.

Fiszka projektowa przesyłana będzie do IOB drogą elektroniczną. Ostateczne zatwierdzenie fiszki projektowej (rejestracja przez promotora w odpowiednim module centralnego systemu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)) oznacza potwierdzenie, że projekt, co do zasady, kwalifikuje się do wsparcia ze środków danego działania PO IG. Od tego momentu zacznie się kwalifikowalność kosztów i wnioskodawca będzie mógł rozpocząć realizację projektu.

Wydatki w ramach projektu będą wówczas ponoszone na wyłączną odpowiedzialność wnioskodawcy, do momentu podpisania umowy na dofinansowanie realizacji projektu.

Po zaakceptowaniu fiszki projektowej przez promotora projektu, wnioskodawca prześle do PARP dokumenty, w wersji papierowej i na nośniku elektronicznym, niezbędne do przeprowadzenia oceny zgodnie z przyjętymi kryteriami, tj.:

1. wniosek aplikacyjny
2. biznes plan
3. promesę kredytową/dokumentację finansową.

PARP potwierdzi spójność wszystkich złożonych przez wnioskodawcę dokumentów i fiszki projektowej zarejestrowanej w systemie PARP, a następnie przystąpi do oceny merytorycznej wniosku, przeprowadzanej przez ekspertów. Eksperci mogą prosić wnioskodawcę o dodatkowe informacje i wyjaśnienia. Proces oceny merytorycznej będzie trwał ok. 30 dni. W przypadku pozytywnej oceny projekt zostanie umieszczony na liście projektów do wsparcia. Zespół zatwierdzający zatwierdzi listę projektów do wsparcia, a następnie PARP opublikuje ją na stronie internetowej.

W ostatniej fazie prac PARP poinformuje beneficjentów o przyznaniu wsparcia. W przypadku objęcia przedsięwzięcia pomocą, PARP przekazuje dokumenty do Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF) właściwej z punktu widzenia siedziby wnioskodawcy. RIF przygotowuje umowę o dofinansowanie. Wnioskodawca dopiero na tym etapiełoży dokumenty niezbędne do podpisania umowy (np. dokument rejestrowy, zaświadczenia z Urzędu Skarbowego, ZUS, oświadczenie o uzyskanej pomocy publicznej i inne), które zostaną zweryfikowane przez RIF. Podpisanie umowy przez beneficjenta nastąpi w siedzibie odpowiedniej RIF. Cały proces, od przesłania przez wnioskodawcę do PARP kompletu dokumentów dotyczących projektu (wniosek aplikacyjny, biznes plan) do chwili podpisania umowy, będzie trwał około 3 miesięcy.

Kryteria oceny projektów

Ocena merytoryczna składanych wniosków odbywa się z wykorzystaniem dwóch rodzajów kryteriów:

1. „kryteria wejścia”, z których wszystkie powinny zostać spełnione

2. kryteria oceny projektu stosowane do oceny merytorycznej celu, zakresu, trwałości i oddziaływania projektu.

Kryteria wejścia (obowiązkowe do spełnienia):

- projekt dotyczy inwestycji początkowej (związanej z utworzeniem nowego zakładu, rozbudową istniejącego zakładu, dywersyfikacją produkcji zakładu poprzez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów, zasadniczą zmianą dotyczącą całościowego procesu produkcyjnego istniejącego zakładu), związanej z zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych, prowadzących do powstania nowego lub znacząco ulepszanego produktu lub usługi;
- przeprowadzone badania rynku wskazują istnienie popytu na produkt/usługę będącą wynikiem inwestycji;
- wnioskodawca posiada finansową zdolność do wdrożenia projektu;
- wnioskodawca dysponuje zasobami umożliwiającymi realizację projektów, (np. know-how, doświadczenie pracowników, potencjał ekonomiczny);
- wnioskodawca dysponuje licencjami, pozwoleniami oraz koncesjami niezbędnymi do realizacji inwestycji;
- wykorzystane rozwiązania są stosowane w Polsce w danej branży przez okres nie dłuższy niż 3 lata;
- projekt jest zgodny z politykami horyzontalnymi UE w zakresie: ochrony środowiska, równości szans, konkurencyjności.

Kryteria oceny projektu:

- w wyniku realizacji inwestycji zostanie wprowadzony produkt/usługa nieznana na rynku międzynarodowym dłużej niż 3 lata;
- procentowy przyrost przychodów z eksportu towarów/usług w wyniku realizacji

projektu 3 lata po jego zakończeniu wyniesie powyżej 20%;

- dodatkowym efektem projektu jest wprowadzenie nowych rozwiązań organizacyjnych, prowadzących do poprawy produktywności i efektywności;
- projekt zakłada wdrożenie technologii znanej i stosowanej na świecie krócej niż 3 lata, technologia użyta w projekcie zostanie objęta działaniami mającymi na celu ochronę praw własności przemysłowej;
- projekt wykorzystuje elementy prowadzonych lub zakupionych przez przedsiębiorcę wyników prac B+R;
- w wyniku realizacji projektu nastąpi utworzenie własnego działu B+R lub nawiązanie trwałej współpracy z jednostką badawczo-rozwojową;
- wnioskodawca posiada doświadczenie we wdrażaniu rozwiązań innowacyjnych (np. udział w konkursie PPP, członkostwo w klubie innowacyjnych przedsiębiorstw, rejestracja projektu w banku technologii i wyrobów);
- wnioskodawca posiada: patent na wynalazek lub prawo ochronne na wzór użytkowy lub prawo z rejestracji wzoru przemysłowego lub prawo z rejestracji topografii układów scalonych, jakie stosowane są w ramach nowej inwestycji w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie (w przypadku podmiotu mającego co najmniej 51% udziałów lub akcji w przedsiębiorstwie wnioskodawcy, patent na wynalazek, prawo ochronne na wzór użytkowy itd. będzie wykorzystywane w ramach realizowanego projektu);
- wnioskodawca pomyślnie zrealizował co najmniej jeden projekt finansowany ze środków publicznych na przestrzeni trzech lat poprzedzających złożenie wniosku;
- wnioskodawca należy do sektora MŚP (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa);
- wnioskodawca posiada certyfikaty jakości w przedsiębiorstwie;

- wnioskodawca posiada: akredytowany certyfikat systemu zarządzania środowiskiem, zgodny z wymaganiami normy ISO 14001 lub z rozporządzeniem EMAS, lub system nie certyfikowany, np. w ramach programu czystszej produkcji;
- projekt ma pozytywny wpływ na ochronę środowiska lub równość szans lub rozwój społeczeństwa informacyjnego lub na BHP

3.3 Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Regionalnych Programach Operacyjnych

Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych może uzyskać wsparcie Unii Europejskiej wyłącznie w przypadku budynków wielorodzinnych znajdujących się na tzw. obszarach kryzysowych, których wyznaczenie wymaga opracowania **Lokalnych Programów Rewitalizacji**.

Rewitalizacja to równoczesne podejmowanie działań w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej w celu ożywienia obszarów kryzysowych w miastach, zdegradowanych obszarów poprzemysłowych czy powojkowych, przywrócenia im dawnych funkcji oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju.

Wielkość przeznaczonych na ten cel środków w regionalnych programach operacyjnych nie może przekroczyć 3% ich budżetu¹⁰. Kryteria¹¹ dla wyznaczania obszarów wsparcia, na których mogą być realizowane działania z zakresu mieszkalnictwa to:

1. wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
2. wysoki poziom długotrwałego bezrobocia,
3. niestabilne trendy demograficzne,
4. niski poziom edukacji, znaczące braki w umiejętnościach i wysoki odsetek

osób porzucających szkołę,

5. wysoki poziom przestępczości,
6. szczególnie zniszczone otoczenie,
7. niski poziom aktywności gospodarczej,
8. wysoki udział imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych oraz uchodźców,
9. porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego,
10. niski standard energetyczny budynków

Obszar wsparcia, na którym mieszkalnictwo może być beneficjentem pomocy unijnej, powinien spełniać co najmniej trzy kryteria z podanej wyżej listy, z których dwa muszą odnosić się do wymiaru społecznego, tj. zawierać się w katalogu od 1 do 9. Natomiast, przedmiotowo, zakres wsparcia jest ograniczony do części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, których właścicielami są gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i Towarzystwa Budownictwa Społecznego oraz osoby prywatne.

Działania w budynkach wielorodzinnych, które mogą być współfinansowane z EFRR zostały ujęte w szczegółowym katalogu, który obejmuje:

- renowację wspólnych elementów konstrukcyjnych budynku: dachy, okna, fasady budynków mieszkalnych, klatki schodowe, windy, schody, korytarze, przejścia podziemne, naziemne bądź nadziemne łączące poszczególne elementy budynków mieszkalnych, wejścia do budynków,
- usprawnienie (wymiana/remont) wszelkich instalacji technicznych budynku,
- działania podnoszące efektywność

¹⁰ Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

¹¹ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

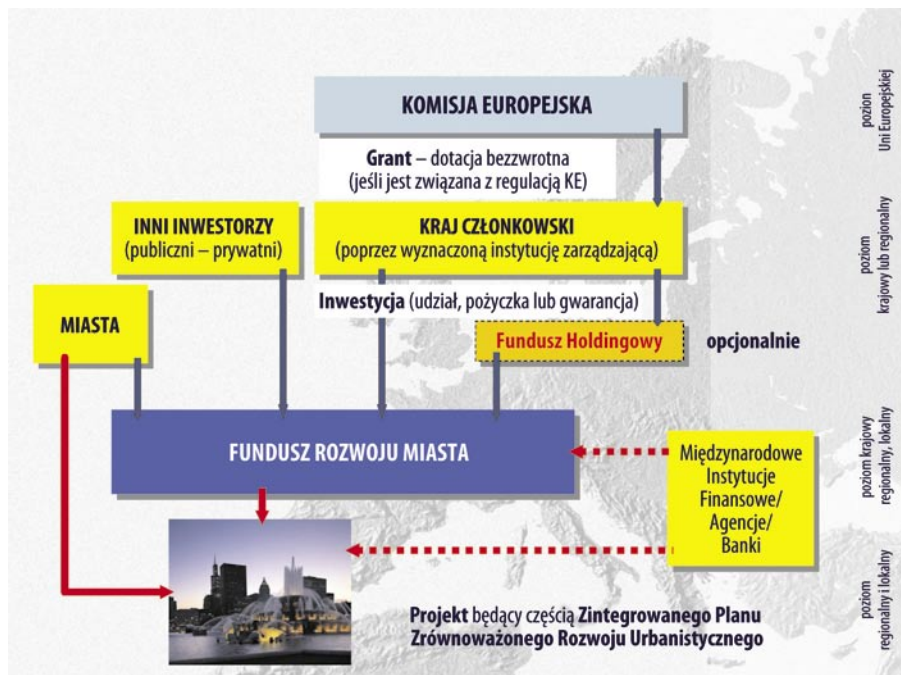
energetyczną budynku (termomodernizacja).

Wydatkiem kwalifikowanym w nowej perspektywie finansowej będzie również przygotowanie do użytkowania nowoczesnych socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu, poprzez renowację i adaptację budynków istniejących, stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w sposób niekomercyjny.

Wsparcie dla wymienionych przedsięwzięć może się odbywać zasadniczo w formie dotacji, tj. refundacji poniesionych kosztów, do wysokości ustalonej dla danej kategorii beneficjentów w Regionalnym Programie Operacyjnym. Istnieje jednak możliwość wykorzystania nowego instrumentu, a raczej sposobu współfinansowania modernizacji sektora komunalno-bytowego, zwanego JESSICA. Istotą promowanego przez Euro-

pejski Bank Inwestycyjny instrumentu jest możliwość wykorzystania dostępnych dotacji według wyżej wymienionych kryteriów nie na refundację kosztów poniesionych w pojedynczych projektach, a ulokowanie ich w funduszu (Fundusz Rozwoju Miasta) o charakterze odnawialnym (rewolwingowym). JESSICA działa w następujący sposób:

- dane województwo może zapisać w Regionalnym Programie Operacyjnym chęć wykorzystania dotacji zarówno na indywidualne projekty, jak i na zasilenie funduszu;
- jeśli taki fundusz zostanie założony w danym województwie, to może być on zasilony wyżej wymienioną dotacją i środkami z rynku finansowego krajowego, lokalnego i międzynarodowego;
- fundusz ten może oferować środki dla beneficjentów (zgodnie z zasadami udzielania wsparcia) w postaci udziałów kapitałowych lub pożyczek niskoopro-

centowanych na realizację projektów będących częścią Zintegrowanego Planu Zrównoważonego Rozwoju Urbanistycznego¹².

Zastosowanie instrumentu JESSICA może przynieść danemu regionowi następujące korzyści:

- **Odnawialność funduszy** – wydane przez fundusz, a zwrócone przez beneficjentów środki mogą być przeznaczone na finansowanie następnych projektów bez konieczności ich oddawania do budżetu Unii Europejskiej.
- **Dźwignia inwestycyjna** – ważna zaletą schematu JESSICA jest potencjalna zdolność do przyciągnięcia do takiego funduszu sektora prywatnego. Spełniony byłby w takim przypadku warunek udziału różnych źródeł finansowania, wymagany przy wykorzystaniu Funduszy Strukturalnych. Ważniejsze przy tym jest, że fundusze JESSICA nie są traktowane jako dług publiczny mimo faktu przekształcenia dotacji w inwestycje zwrotne.
- **Elastyczność** – zasady stosowania instrumentu są bardziej elastyczne, gdyż dzięki nim można rozszerzyć listę kosztów kwalifikowanych i udostępnić środki funduszu w formie udziału kapitałowego, pożyczki lub gwarancji.
- **Okres wydatkowania** – zastosowanie mechanizmu JESSICA oznacza, że Fundusze Strukturalne nie muszą być wydane natychmiast pod presją krajów członkowskich. Harmonogram wydatkowania może być dostosowany do harmonogramów realizacji projektów i nieograniczony rocznym budżetowaniem Funduszy Strukturalnych.
- **Kreatywność** – JESSICA może być stosowana na obszarach miejskich o słabych strukturach i dlatego może być

komplementarna do innych inicjatyw i źródeł finansowania już działających w krajach członkowskich. Udział sektora prywatnego podlega jednak ograniczeniom wynikającym z zasad pomocy publicznej.

W Polsce kilka województw rozważa możliwość przekierowania części środków alokowanych dotychczas na bezpośrednie wsparcie mieszkalnictwa w formie dotacji do funduszu odnawialnego tworzonego pod parasolem JESSICA. Najważniejszą korzyścią dla tych regionów, po podjęciu decyzji o utworzeniu funduszu odnawialnego, będzie stworzenie instrumentu trwałego, wykraczającego poza okres programowania budżetu Unii Europejskiej, uwolnionego od uznaniowości przyznawania dotacji, który może swoim działaniem znacznie przyspieszyć modernizację zasobów mieszkaniowych i rewitalizację obszarów kryzysowych.

4. Działania beneficjenta związane z uzyskaniem dofinansowania unijnego.

4.1. Ramy ogólne.

Zasadniczą kwestią jest wybór programu operacyjnego oraz priorytetu i konkretnego działania, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie modernizacji danego typu budynku. Jeżeli np. przedmiotem projektu ma być budowa, przebudowa, rozbudowa lub modernizacja budynku, z zapisów dotyczących odpowiedniej części programu operacyjnego lub części, która stanowi jego uszczegółowienie (np. podręcznik wydany przez Instytucję Zarządzającą) musi wynikać, że unijne wsparcie może być przeznaczone na tego rodzaju inwestycję.

¹² Dotychczas nie ma ścisłej definicji tego Planu. W praktyce, mogą to być programy rewitalizacji, tworzone w Polsce.

Następnie należy przystąpić do sporządzenia wniosku o dofinansowanie oraz dokumentacji towarzyszącej, tj. studium wykonalności, dokumentacji projektowo-kosztorysowej i audytu energetycznego budynku. Opracowanie audytu energetycznego budynku, choć nie musi być wymagane przez Instytucję Zarządzającą Programem Operacyjnym, jest jednak wskazane, jeśli przedmiotem projektu ma być termomodernizacja budynku. Zgodnie z *Ustawą o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych z 18 grudnia 1998 r.* audyt energetyczny stawia założenia dla projektu termomodernizacji i równocześnie stanowi podstawę do ubiegania się o premię termomodernizacyjną do kredytu zaciągniętego przez beneficjenta na ten cel. Kredyt ten, o ile nie zmieniają się warunki udzielania premii termomodernizacyjnej, może być dogodnym źródłem finansowania pomostowego termomodernizacji budynku.

Przed przystąpieniem do pracy nad wnioskiem nasz projekt powinien być dokładnie rozplanowany, choćby w oparciu o polecaną przez Komisję Europejską matrycę logiczną projektu. Powinna ona przedstawić związek pomiędzy działaniami a celami projektu, których realizacji one służą. Matryca logiczna służy nie tylko do syntetycznego przedstawienia projektu, ale również sama w sobie jest narzędziem podnoszenia jego jakości. Wypełniając matrycę, przyszli beneficjenci zmuszani są do powtórnej analizy swojego pomysłu i do zaplanowania działań w taki sposób, aby związek przyczynowo-skutkowy między działaniami a ich efektami był jak najbardziej oczywisty i prawdopodobny. Matryca wyznacza logikę interwencji projektu (jeśli podejmowane są działania to wówczas osiągnane będą rezultaty i zamierzenia projektu itd.) oraz opisuje ważne założenia i ry-

zyko związane z jego realizacją. Przy użyciu weryfikowalnych wskaźników i źródeł weryfikacji matryca dostarcza szkielet, według którego będzie monitorowany i oceniany postęp w realizacji projektu¹³.

Przygotowane dokumenty należy złożyć do właściwej instytucji, którą można wyszukać za pośrednictwem właściwego Urzędu Marszałkowskiego lub Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Niektóre wnioski będą przyjmowane bezpośrednio przez Instytucje Zarządzające, inne przez Instytucje Pośredniczące w Zarządzaniu, a jeszcze inne przez Instytucje Wdrażające. Obecnie trwają prace nad szczegółowym określeniem zakresu funkcji i odpowiedzialności poszczególnych instytucji zaangażowanych w proces wdrażania funduszy strukturalnych. Instytucje te zostaną wymienione w uszczegółowieniach programów operacyjnych. Zbiorcza informacja na ten temat powinna być dostępna na stronie www.mrr.gov.pl.

Jeżeli zamierzony projekt będzie dotyczył modernizacji obiektu, którego działanie ma zasięg nie większy niż regionalny, np. projekt dotyczący regionalnego centrum kultury, z dużą dozą prawdopodobieństwa można założyć, że instytucją, do której powinien zostać złożony komplet dokumentów, będzie Urząd Marszałkowski w województwie, w którym będzie realizowany ten projekt. Tak więc programem, w ramach którego można by współfinansować taki projekt, będzie Regionalny Program Operacyjny. Warto jednak pamiętać, że RPO, których będzie 16 (w każdym województwie jeden) mogą się od siebie różnić co do szczegółowych zasad i priorytetów udzielania wsparcia, w zależności od decyzji zarządu województwa.

¹³ źródło: Podręcznik – Zarządzanie cyklem projektu, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, maj 2004 – pod egidą Komisji Europejskiej, Biuro Współpracy Europaid

twa, czyli instytucji zarządzającej RPO, i od decyzji odpowiedniego komitetu monitorującego. Zarządy województw nie mają jednak całkowitej dowolności przy określaniu powyższych zasad. Muszą kierować się Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z 6 grudnia 2006r. (Dz. U. Nr 227, poz.1658):

Minister Rozwoju Regionalnego będzie wydawał tylko wytyczne istotne z punktu widzenia koordynacji wszystkich programów operacyjnych w Polsce. Natomiast kwestie szczegółowe, takie jak zakres kwalifikowania robót związanych z modernizacją budynków, mogą być przedmiotem wytycznych poszczególnych instytucji zarządzających i pośredniczących. Katalogi kosztów kwalifikowanych będą też określone w uszczegółowieniach programów operacyjnych.

4.2 Opracowanie wniosku o dofinansowanie

Dobre opracowanie wniosku o dofinansowanie jest często podstawą sukcesu projektu i otwiera mu drzwi do uzyskania unijnych środków. Dobry wniosek to taki, który jest realny, rzetelny i wraz z odpowiednimi załącznikami ma szansę uzyskania maksymalnej liczby punktów przyznawanych przez ekspertów.

Podstawą sukcesu jest wypełnienie wniosku na odpowiednim formularzu. Każdy program operacyjny może mieć inny wzór wniosku. Mało tego, czasem można spotkać różne wnioski dla poszczególnych priorytetów, a niekiedy wręcz dla pojedynczych działań. Wybór formularza jest narzucony przez instytucję zarządzającą, a beneficjent musi się do tego dostosować. Wzory wniosków powinny być dostępne na stronie internetowej instytucji zarządzającej programem operacyjnym.

4.2.1 Budżet projektu

Trzonem wniosku, jest budżet projektu. Budżet jest zawsze szczegółowo oceniany i ma kolosalne znaczenie w trakcie realizacji projektu. Od dobrego zaplanowania budżetu zależy w dużym stopniu sukces projektu. Każdy budżet projektu powinien składać się zarówno z kosztów kwalifikowanych jak i niekwalifikowanych, określonych w odpowiednich kategoriach wydatków i w okresie kwalifikowalności wydatków. Z reguły kategorie te podawane są w kosztach netto, natomiast jeżeli podatek VAT jest wydatkiem kwalifikowanym, to pod każdą kategorią wydatków powinna się pojawić kwota wydatków łącznie z podatkiem VAT. Instrumentem ułatwiającym tworzenie budżetu projektu jest tzw. generator wniosków, dostępny aktualnie na stronie internetowej Ministerstwa Finansów www.mf.gov.pl w zakładce Unia Europejska/SIMIK.

Okres kwalifikowalności to okres, w trakcie którego wydatki poniesione na dany projekt będą mogły zostać uznane za kwalifikowane i uzyskać unijne wsparcie. Np. w nowej perspektywie finansowej wydatki kwalifikują się już od 1 stycznia 2007r. a końcową datą kwalifikowalności będzie 31 grudnia 2015r.

Dużym problemem dla każdego beneficjenta jest określenie, które z poniesionych przez niego kosztów realizacji projektu mogą kwalifikować się do dofinansowania, a które zostaną uznane za niekwalifikowane. Przygotowując wniosek należy zapoznać się dokładnie z uszczegółowieniem danego programu operacyjnego, w którym będą wymienione rodzaje kosztów kwalifikowanych do zwrotu poniesionych wydatków.

Zwrot poniesionych wydatków następuje na podstawie wniosku o płatność, w którym umieszcza się wyłącznie wydatki na koszty kwalifikowane. Wyjątek stanowią faktury, które jednocześnie opiewają na wydatki kwalifikowane i niekwalifikowane. W takim przypadku, w formularzu wniosku o płatność umieszcza się oba rodzaje

wydatków. Wzór wniosku o płatność, jak do tej pory, był jednakowy dla każdego programu operacyjnego realizowanego w ramach perspektywy finansowej 2004-2006. Mimo to duża liczba wniosków o płatność zawierała błędy, często czysto formalne, co doprowadziło do sytuacji, w której dopuszczono możliwość korygowania oczywistych błędów przez pracowników weryfikujących te wnioski. Analogiczna sytuacja dotyczy również sprawozdań monitoringowych – pracownicy oceniający taki dokument mają możliwość jego poprawy, w przypadku stwierdzenia oczywistego błędu natury formalnej. W takim przypadku beneficjent jest zobligowany do dokonania tej samej poprawki na swoim egzemplarzu dokumentu. Na kolejną perspektywę finansową Ministerstwo Rozwoju Regionalnego opracowuje inny wzór wniosku o płatność, który prawdopodobnie będzie stanowił połączenie części wniosku ze sprawozdaniem z realizacji projektu.

4.2.2 Określenie celu projektu

Po skonstruowaniu budżetu należy sprecyzować cele wydatkowania środków. Najlepszym narzędziem do tego są wskaźniki monitoringowe. Na poziomie konkretnego projektu mamy do czynienia z dwoma rodzajami tych wskaźników, mianowicie – wskaźnikami produktu i rezultatu. Na poziomie działania, priorytetu i programu dochodzą wskaźniki oddziaływania. Katalogi wskaźników znajdują się w każdym uszczegółowieniu programu operacyjnego i powinny być automatycznie dostępne z elektronicznego generatora wniosków.

Beneficjent powinien samodzielnie wybrać własną listę wskaźników, która posłuży do opisu celu projektu. W zasadzie wystarczy wybrać 2-3 wskaźniki produktu i tyle samo wskaźników rezultatu. Zwiększenie liczby wskaźników jest ryzykowne z punktu widzenia możliwości realizacji projektu. Każdy wskaźnik powinien zostać osiągnięty w stu procentach i poddany monitorowaniu. Ten element wniosku jest również przedmiotem oceny każdej komisji oceniającej projekty. Koszty monitorowania projektu mogą być uznane za kwalifikowane do refundacji poniesionych wydatków.

Komisja Europejska dużą rolę przywiązuje do tzw. **polityk wspólnotowych**, do których odniesienie powinno znaleźć się w każdym wniosku o dofinansowanie. Możemy mieć do czynienia z wieloma politykami, a do każdej z nich beneficjent powinien ustosunkować się osobno. Podstawowymi politykami wspólnoty są:

- równość szans
- zamówienia publiczne
- ochrona środowiska
- konkurencja
- społeczeństwa informacyjne.

Praktycznie nie ma projektów, które byłyby niezgodne z którąkolwiek z unijnych polityk. Dzieje się tak dlatego, że wykazanie negatywnego wpływu na jakąś politykę automatycznie powinno wykluczyć wniosek z uzyskania dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Wiedząc to, beneficjenci powinni dążyć do tego, aby ich projekty miały pozytywny lub przynajmniej neutralny wpływ na te polityki. Sformułowania określające unijne polityki obejmują często wiele znaczeń. I tak na przykład polityka równości szans nie odnosi się jedynie do równości szans pomiędzy mężczyznami i kobietami, ale również do równości pod względem wyznania, rasy i orientacji seksualnej oraz równości dostępu osób niepełnosprawnych do produktów/efektów danego projektu.

Najbardziej kontrolowana jest realizacja polityk w zakresie zamówień publicznych i szeroko rozumianej konkurencji na rynku. We wniosku o charakterze infrastrukturalnym powinno się określić liczbę planowanych postępowań przetargowych a później je realizować. Całe postępowanie powinno być zgodne z ustawą **Prawo zamówień publicznych**¹⁴, co na etapie kontroli realizacji projektu na pewno będzie wnikliwie sprawdzane. Bez względu na to, które z polityk dany projekt będzie realizował, należy traktować je z należytą powagą. Ich spełnienie może być elementem oceny wniosku oraz weryfikacji przez służby kontrolne.

4.2.3 Trwałość projektu

Każdy projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi być odpowiednio **trwały**. Nie chodzi tutaj o to, aby budynek, który zmodernizujemy za unijne środki, miał solidne fundamenty, nowe okna, fasady z izolacją termiczną, nowy dach, nowe źródło ciepła (choć i to jest istotne), ale o to, żeby nie doszło do znaczącej modyfikacji przedmiotu projektu.

Trwałość projektu to niepoddanie projektu znaczącej modyfikacji przez okres:
- 5 lat od podpisania umowy o dofinansowanie (perspektywa 2004-2006),
- 5 lat od zakończenia projektu (perspektywa 2007-2013)

Co oznacza **znacząca modyfikacja projektu**?

Znacząca modyfikacja oznacza jednoczesne spełnienie co najmniej jednego warunku z pkt 1) i jednego z pkt 2):

- 1) modyfikacja mająca wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodująca uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny,
- 2) modyfikacja wynikająca ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.

Zasada ta budzi wiele wątpliwości i czasem jest wręcz mylnie interpretowana. Aby

mówić o istotnej modyfikacji projektu, musi dojść do związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy pewnymi czynnościami i efektami. Na przykład pomiędzy zmianą właściciela przedmiotu a wpływem na charakter projektu. W praktyce oznacza to, że po zakończeniu projektu, beneficjent może przekazać jego przedmiot innemu podmiotowi, ale pod warunkiem, że ten inny podmiot nie zmieni charakteru projektu, czyli np. z budynku, który miał być inkubatorem przedsiębiorczości nie zrobi komercyjnej restauracji.

W odpowiedniej rubryce wniosku o dofinansowanie należy określić w jaki sposób zapewnimy **trwałość projektu** po jego zakończeniu. W kolejnej perspektywie finansowej na lata 2007-13, planowana jest zmiana polegająca na liczeniu okresu trwania projektu od momentu zakończenia operacji (a nie jak dotychczas od daty zawarcia umowy), czyli faktycznie się wydłuży. W tym okresie należy zagwarantować, że nie zmieni się zakres projektu, nawet jeśli zmieni się jego dysponent.

Przykładowo, jeżeli po zakończeniu realizacji projektu, dojdzie tylko do zmiany właściciela produktu projektu, nie będziemy mogli mówić o naruszeniu zasady trwałości projektu przez beneficjenta. Spełnione muszą zostać jednak pewne warunki – zmiana ta nie może mieć negatywnego wpływu na dalszą realizację projektu lub zmienić charakteru projektu, nie może też spowodować uzyskania nieuzasadnionej przewagi konkurencyjnej przez podmiot, który będzie dysponował projektem. Wynika z tego, że zmodernizowany w ramach projektu budynek, może zostać przekazany przez beneficjenta, którym jest np. gmina, na rzecz innego podmiotu, którym może być np. spółka prawa handlowego tej gmi-

¹⁴ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163, Nr 170, poz. 1217 i Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 427 i Nr 82, poz. 560)

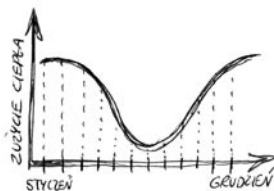
ny, o ile budynek ten nie zmieni swojej funkcji, charakteru itp.

4.2.4 Dokumenty towarzyszące wnioskowi

Wniosek składany do unijnego dofinansowania musi zawierać odpowiednią liczbę wymaganych załączników według następującego katalogu:

1. **studium wykonalności** jest podstawowym załącznikiem, dokument ten jest zazwyczaj dość obszerny, a jego opracowanie kosztowne i czasochłonne;
2. **ocena oddziaływania na środowisko** jest wymagana, jeśli planowane przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na środowisko; w praktyce punkt ten dotyczy projektów modernizacji źródeł ciepła znajdujących się w budynkach;
3. **dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego;** w zależności od rodzaju projektu może to być:
 - kopia decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
 - kopia decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,
 - wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
4. **kopia ważnego pozwolenia na budowę;**
5. **oświadczenie o prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane;**
6. **projekt i opis techniczny przedsięwzięcia modernizacyjnego;**
7. Dla każdej modernizacji budynku, wymagane jest opracowanie **dokumentacji projektowo-kosztorysowej** zgodnie z prawem budowlanym, uregulowane odpowiednimi przepisami¹⁵;

8. **audyt energetyczny** w formie i zakresie wymaganymi prawem¹⁶, jeśli jego opracowanie jest wymagane przez dany program operacyjny;

9. **oświadczenie o zabezpieczeniu środków własnych niezbędnych do realizacji projektu.**

Jeżeli beneficjentem jest np. organizacja społeczna, samo oświadczenie nie jest

wystarczające, dodatkowo niezbędne jest złożenie statutu i odpowiedniej uchwały organu stanowiącego;

10. **oświadczenie beneficjenta dotyczące możliwości zwrotu podatku VAT.** Dzięki temu oświadczeniu oceniający mogą potwierdzić czy VAT w projekcie powinien być kosztem kwalifikowanym czy nie.

11. **dokument określający rolę poszczególnych podmiotów w realizacji projektu.** Zdarza się, że projekt jest realizowany przez więcej niż jednego beneficjenta. Wówczas do wniosku dołącza się wzajemne zobowiązania stron oraz odpowiedzialność wobec dysponenta unijnych środków. Dokumentem tym może być np. umowa lub porozumienie zawierane pomiędzy wszystkimi stronami;

12. **bilans za ostatni rok,** sporządzony zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. Jeżeli beneficjentem projektu jest jednostka samorządu terytorialnego to jednostka ta powinna zadbać o dołączenie do wniosku **opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej** o sprawozdaniu z wykonania budżetu za rok poprzedni. Liczba załączników może się zwiększyć w przypadku, gdy

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2.09.2004 t. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-przestrzennego (Dz.U. Nr 202 z dnia 16.09.2004 r. poz. 2072)

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15.01.2002 w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego (Dz. U. Nr 12 z dnia 10.01.2002, poz. 114)

projekt realizuje kilka podmiotów, ponieważ każdy z nich będzie musiał dołączyć bilans oraz rachunek zysków i strat, jeżeli ich to dotyczy;

13. oświadczenie o zachowaniu zgodnych z wnioskiem o dofinansowanie celów projektu, w ciągu 5 lat od daty zakończenia realizacji projektu;

14. wypis z Krajowego Rejestru Sądowego lub Ewidencji Działalności Gospodarczej. Jeśli reguły programu operacyjnego tego wymagają, beneficjent musi złożyć też kopię dokumentu rejestrowego świadczącą, że beneficjent nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Katalog wyżej wymienionych załączników może być rozszerzany w zależności od specyfiki danego projektu oraz wymogów programu operacyjnego.

4.3 Studium wykonalności

Sukces lub porażka projektu współfinansowanego z Unii Europejskiej zależy w dużym stopniu od właściwego przeprowadzenia i analizy danych technicznych, technologicznych, finansowych i ekonomicznych oraz związanych z otoczeniem projektu. Te wszystkie dane powinny zostać usystematyzowane właśnie w studium wykonalności, które powinno stanowić podstawę do podjęcia decyzji inwestycyjnej i ubieganiu się o dotację unijną.

Zakres studium wykonalności opracowanego pod kątem wymagań funduszy unijnych różni się przeważnie od zakresu studium przygotowywanego np. dla banku. Studium przygotowywane pod kątem wymagań funduszy strukturalnych zawiera dość obszerną diagnozę stanu, opis/identyfikację projektu oraz warianty realizacji. Wariantowość realizacji projektu, w dobrze opracowanym studium wykonalności, może być dla beneficjenta ratunkiem

w przypadku pojawienia się problemów z realizacją projektu.

Kolejnymi elementami, które muszą się znaleźć w studium wykonalności są:

- założenia techniczne,
- analiza finansowa i ekonomiczna,
- analiza kosztów i korzyści związanych z planowaną inwestycją,
- analiza funkcjonalna i wariantowa,
- harmonogram wdrażania projektu,
- wskaźniki, które pozwolą zobrazować osiągnięcie celu projektu.

Podstawowym elementem, na który zwracają uwagę eksperci podczas oceny studium wykonalności, jest jego spójność z wnioskiem o dofinansowanie. Należy pamiętać, że spójność ta, w każdym przypadku jest absolutnie niezbędna. Elementy projektu zawarte w studium mogą być ujęte w sposób bardziej szczegółowy niż we wniosku, ale nigdy nie mogą być z nim rozbieżne. Brak spójności pomiędzy tymi dwoma dokumentami może w skrajnym przypadku przekreślić cały projekt. Eksperci oceniający projekty współfinansowane przez Unię Europejską przywiązują dużą wagę do tego porównania. Sprawdzana jest również sytuacja finansowa beneficjenta – czy dysponuje on odpowiednimi środkami by zrealizować projekt oraz jak zapewni finansowanie projektu po jego zakończeniu. Wiele projektów nie uzyskało dofinansowania po wnikliwej analizie wyliczonego w studium wykonalności znaczącego zysku netto. Niestety wyliczanie tego zysku przez beneficjentów jest w niektórych przypadkach nieprawidłowe.

Zgodnie z zasadą dotyczącą określania zysku netto, przyjętą w Polsce w okresie programowania 2004-2006, jeżeli z wyliczeń w studium wynikało, że projekt osiągnie znaczący zysk netto, jego dofinansowanie musiało zostać dość

radykalnie zmniejszone, tj. z maksimum sięgającego 75% do 50%. Ten element projektu był i będzie poddawany skrupulatnej analizie. Zgodnie z *Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1828/2006 z 8 grudnia 2006r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego*, w latach 2007-2013 powinno zmienić się podejście do wyliczania tego zysku. Nadal będzie istniał obowiązek wyliczania zysku ex-ante (zanim projekt się rozpocznie). W dalszym ciągu wyliczenia będą dotyczyły wielu lat po realizacji projektu, tak zwanych **okresów referencyjnych**.

Okresy referencyjne – to okresy bezpośrednio związane z wyliczaniem znaczącego zysku netto dla projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych.

Okresy referencyjne – to okresy bezpośrednio związane z wyliczaniem znaczącego zysku netto dla projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych.

Jeżeli analiza przeprowadzona w studium wykaże, że projekt przyniesie dochód, powinien on automatycznie zostać odliczony od kwoty dofinansowania. Dochód jest rozumiany jako każdy przychód beneficjenta. Przykładowo, jeżeli w wyniku realizacji projektu zostanie rozebrana jakaś stalowa konstrukcja, a beneficjent odda ją na złom, za który uzyska środki, to wartość tych środków powinna pomniejszyć refundację.

4.4 Plan promocji projektu

Każdy projekt współfinansowany z budżetu Unii Europejskiej powinien być odpowiednio promowany i oznakowany. Obowiązki beneficjenta dotyczące promocji projektu wynikają z *Rozporządzenia Komisji Europejskiej (WE) nr 1159/2000 z 30 maja 2000r. w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie* oraz *odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych*. Natomiast dla projektów realizowanych w ramach nowej perspektywy finansowej 2007-2013 m.in. w zakresie promocji i informacji powinno być stosowane tak zwane rozporządzenie szczegółowe (podpisane przez polską Komisarz Danutę Hübner), czyli *Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z 8 grudnia 2006r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego*.

ZPORR
Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

Bardzo ważne jest, aby logo Unii Europejskiej oraz odpowiednie logo programu operacyjnego, w ramach którego realizowany jest projekt, znajdowało się praktycznie na wszystkich dokumentach dotyczących realizacji projektu. Dokumentami tymi są np.:

- specyfikacja istotnych warunków zamówienia,
- umowy z wykonawcami,
- protokoły odbioru robót itp.

Informacja o współfinansowaniu projektu przez fundusze Unii Europejskiej powinna

każdorazowo znaleźć się również na stronie internetowej beneficjenta. Gdy taka informacja na stronie się pojawi, warto ją wydrukować i zachować do ewentualnej kontroli.

W chwili rozpoczęcia projektu, na miejscu jego realizacji beneficjent musi umieścić tablicę informacyjną o minimalnych wymiarach 70 x 90 cm. Po zakończeniu realizacji tablica ta powinna być zastąpiona tablicą pamiątkową¹⁷.

Jeżeli całkowita wartość projektu przekracza 3 mln euro, zamiast tablicy informacyjnej, na miejscu realizacji umieszcza się billboard o wymiarach 2 x 2,5m.

W przypadku modernizacji budynków, wystarczy, że odpowiednia tablica jest na trwałe przymocowana do tego budynku, ale musi ona zostać umieszczona w widocznym miejscu, najlepiej przy wejściu do budynku.

Także inny sprzęt zakupiony ze środków Unii Europejskiej powinien być oznakowany logiem Unii Europejskiej¹⁸ i logiem danego programu operacyjnego. Dokładność wykonania loga jest przedmiotem kontroli. Poza wyżej wymienionymi wymaganiami, beneficjenci mogą zastosować inne formy promocji jak np. foldery promocyjne z opisem projektu, filmy czy artykuły prasowe. Koszty takich zadań mogą być również ujęte w kosztach promocji projektu.

4.5 Ocena składanych wniosków

Aby projekt mógł otrzymać unijne dofinansowanie, musi zostać oceniony pod względem formalnym oraz merytorycznym. Oceną formalną (w zależności od programu operacyjnego) zajmują się z reguły pracownicy instytucji, do której składany jest wniosek. Oceną merytoryczną zajmu-

ją się fachowcy dobierani w zależności od dziedziny, której dotyczy projekt. W perspektywie finansowej 2004-2006 ocenę tę przeprowadzały komisje oceny projektów lub panele ekspertów, a eksperci ci powinni byli legitymować się odpowiednim wykształceniem, wiedzą oraz doświadczeniem w odpowiedniej dla projektu dziedzinie.

Tylko projekty wysoko ocenione mogą przejść do następnego etapu. Przykładowo, dla największego i najbardziej skomplikowanego programu operacyjnego realizowanego w perspektywie finansowej

2004-2006, czyli Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, na tym etapie projektem zajmował się Regionalny Komitet Sterujący (RKS). Komitet ten

Który z wniosków jest naj...?

rekomendował Zarządowi Województwa projekty, rozpatrując je pod kątem zgodności ze strategią województwa. W perspektywie finansowej 2007-2013, w przypadku Regionalnych Programów Operacyjnych, decydujące zdanie w sprawie wyboru projektów do dofinansowania będzie miał Zarząd Województwa.

4.6 Umowa dotycząca realizacji projektu

Po wyborze projektu do dofinansowania, instytucja zarządzająca przystępuje się do podpisania umowy o dofinansowanie.

¹⁷ Jeżeli tablica informacyjna zawiera te same informacje co pamiątkowa oraz jest odpowiednio trwała (na okres przynajmniej pięciu lat) istnieje możliwość odstąpienia od wymiany tablicy informacyjnej na pamiątkową.

¹⁸ Emblemat w formie niebieskiej prostokątnej flagi, której szerokość stanowi półtorej długości wysokości tego prostokąta. Dwanaście złotych gwiazd rozmieszczonych w równych odstępach tworzy niewidzialny okrąg, którego środek jest punktem przecięcia się przekątnych prostokąta

Umowa ta daje beneficjentowi gwarancję otrzymania środków w określonej wysokości pod pewnymi warunkami:

- projekt będzie realizowany według jej postanowień,
- do refundacji będą przedstawiane wyłącznie koszty kwalifikowane,
- na koncie instytucji, która ma wypłacać środki, będzie znajdować się odpowiednia suma środków finansowych.

Każdy projekt, który ma podpisaną umowę o dofinansowanie jest monitorowany przez cały czas jego realizacji. Beneficjenci zobowiązani są do cyklicznego sporządzania sprawozdań z realizacji swoich projektów, które następnie są oceniane i jeżeli nie zawierają błędów, są akceptowane przez odpowiednie instytucje wdrażające, pośredniczące lub zarządzające. W każdym takim sprawozdaniu beneficjent powinien np. wykazać w jakim stopniu osiągnął dany wskaźnik produktu.

4.7 Termin realizacji projektu

Niezmiernie ważnym elementem przy realizacji projektów dotowanych przez Unię Europejską jest przestrzeganie terminów określonych w umowie o dofinansowanie. Standardowy wzór umowy zawiera trzy podstawowe terminy:

- rozpoczęcia realizacji projektu,
- zakończenia rzeczowego realizacji projektu,
- zakończenia finansowego realizacji projektu.

Za **datę rozpoczęcia realizacji projektu** infrastrukturalnego najczęściej uznaje się datę podpisania umowy z wykonawcą projektu, który przeważnie wybierany jest w drodze procedury przetargowej¹⁹.

Nie wystarczy zatem rozpocząć samej procedury przetargowej, aby móc mówić o dochowaniu terminu rozpoczęcia realizacji projektu. Przykładowo, można sobie wyobrazić postępowanie przetargowe, które trwa np. rok i kończy się fiaskiem, ponieważ nie wyłoniono wykonawcy. Procedura przewiduje możliwość rozwiązania umowy o dofinansowanie, w przypadku gdy beneficjent nie rozpocznie realizacji projektu w terminie określonym w umowie. Wszystko po to, aby nakłonić beneficjentów do przykładania szczególnej wagi do szybkiego rozstrzygnięcia przetargu²⁰.

Za **termin rzeczowego zakończenia realizacji projektu** uznaje się datę końcowego odbioru robót lub wystawienia Świadectwa Wykonania. Tej daty nie należy mylić z **finansowym zakończeniem projektu**, którym jest data poniesienia ostatniego wydatku w projekcie, czyli np. data zapłaty za ostatnią fakturę, czy inny dokument o równoważnej wartości dowodowej. Ta data jest jednocześnie zakończeniem całego projektu.

Można rozpocząć realizację projektu przed podpisaniem umowy dotacji, ale jest to obarczone ryzykiem beneficjenta, gdyż przed złożeniem wniosku i jego zaakceptowaniem nie ma żadnej gwarancji, że jego projekt uzyska dofinansowanie. Wydatki dla perspektywy finansowej 2007-13 są kwalifikowane już od 1 stycznia 2007 roku, więc jeżeli projekt będzie wybrany do dofinansowania a wydatki uznane za kwalifikowane, beneficjent może ubiegać się o ich późniejszą refundację. Wyjątkiem jest polska pomoc publiczna, ponieważ projekty objęte tą zasadą nie mogą rozpocząć się przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.

¹⁹ Instytucja zarządzająca może ustalić inną datę rozpoczęcia realizacji projektu, np. datę przekazania placu budowy

²⁰ Problem jednak w tym, że przewlekłość postępowań przetargowych często wynika z niedoskonałości polskiego prawa w dziedzinie zamówień publicznych, a nie z winy beneficjenta. Kolejna nowelizacja ustawy Prawo Zamówień Publicznych powinna umożliwić przyspieszenie procesu wyboru wykonawcy projektów realizowanych ze środków publicznych.

Cała pomoc UE nie będzie traktowana jako pomoc publiczna, a tylko pewne obszary nią objęte. O pomocy publicznej możemy mówić wtedy, gdy projekt m.in. narusza równowagę konkurencyjną na rynku. Obecnie trwają prace nad określeniem, jakie obszary pomocy UE będą tą pomocą objęte. Konsekwencje z tego tytułu będą bardzo dotkliwe, ponieważ projekty objęte pomocą publiczną mogą otrzymać dofinansowanie maksymalnie do 40%.

4.8 Kontrola realizacji projektu

Beneficjenci, którzy korzystają z unijnych dotacji są zobowiązani do poddawania się kontroli, (może się zdarzyć, że wielokrotnej i dokonywanej przez różne podmioty). Jedną z zasad dotyczących finansowania przedsięwzięć z udziałem środków Unii Europejskiej jest konieczność utrzymania pięcioletniej trwałości projektu. Tak więc, nie tylko w trakcie realizacji, ale również w okresie 5 lat od podpisania umowy o dofinansowanie projektu, beneficjent może spodziewać się kontroli, która sprawdzi m.in. czy nie doszło do znaczącej modyfikacji projektu. Gdyby kontrola nie wypadła pomyślnie, beneficjent może być zobowiązany do zwrotu uzyskanej dotacji.

5. Przykłady zrealizowanych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej

5.1 Modernizacja budynku użyteczności publicznej własności samorządowej

Projekt został zrealizowany w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (poddziałanie 3.5.1 Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa). Przedmiotem tego projektu była mo-

dernizacja wraz z termorenowacją budynku szkoły podstawowej w miejscowości Potępa w gminie Krupski Młyn. W ramach projektu rozszerzono funkcję budynku o przedszkole.

Wykonanie prac termomodernizacyjnych w budynku zostało poprzedzone opracowaniem audytu energetycznego (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 15.01.2002 w sprawie szczegółowej formy i zakresu audytu energetycznego). Dokumentację projektową wykonano zgodnie z założeniami z audytu energetycznego. Wszystkie późniejsze prace zostały zrealizowane zgodnie z wytycznymi audytu energetycznego i dokumentacją projektową, co potwierdził projektant modernizacji.

Termomodernizacja miała na celu przede wszystkim zmniejszenie zużycia ciepła w budynku. Cel ten osiągnięto poprzez docieplenie przegród zewnętrznych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, oraz modernizację części instalacji centralnego ogrzewania.

Zakres projektu obejmował:

1. prace modernizacyjne:

- budowa nowej klatki schodowej biegnącej w nowo projektowanym przedszkolu,
- doświetlenie sal lekcyjnych dzięki zamontowaniu dodatkowych okien,
- wyburzenie niektórych ścian działowych,
- pogłębienie posadzki piwnic,
- modernizacja instalacji centralnego ogrzewania oraz wodno-kanalizacyjnej.

2. prace termomodernizacyjne

- wymiana okien na nowe (o współczynniku przenikania ciepła $=1,1$),
- wymiana drzwi wejściowych do budynku na nowe (o współczynniku przenikania ciepła $=2,8$),

- ocieplenie ścian zewnętrznych materiałem izolacyjnym o grubości 12 cm,
- ocieplenie połaci dachu materiałem izolacyjnym o grubości 16 cm,
- wymiana części instalacji centralnego ogrzewania (kompletna wymiana bez źródła ciepła – rurki miedziane, zawory termostatyczne i grzejniki płytowe).

Efekty projektu

- poprawił się komfort cieplny budynku, a koszty ogrzewania obniżyły się rocznie o 9.780,57 zł,
- polepszyła się funkcjonalność budynku,
- pomieszczenia stały się bardziej estetyczne,
- dzięki adaptacji niewykorzystanych pomieszczeń znajdujących się w części piwnicznej, zwiększyła się powierzchnia użytkowa obiektu; znajdują się tam teraz: pomieszczenie magazynowe i konserwatorskie, szatnia przedszkola, część klatki schodowej, pomieszczenia gospodarce i magazyn sportowy,
- sale zostały doświetlone dzięki zwiększeniu ilości okien (z 21 do 24),
- mieszkanie funkcyjne znajdujące się w budynku zostało dostosowane do potrzeb jednooddziałowego przedszkola z nową klatką schodową,
- wewnętrzny i zewnętrzny system komunikacyjny poprawił się dzięki nowej klatce schodowej dla przedszkola oraz odrębnemu wejściu do kuchni,
- zwiększył się komfort wychowanków przedszkola, uczniów, nauczycieli i personelu administracyjnego,
- powstała atrakcyjna placówka edukacyjna dla potencjalnych, nowych mieszkańców Potępy; pomysł zagospodarowania okolicznych terenów pod budownictwo mieszkaniowe (jednorodzinne) wzbudza spore zainteresowanie.

Zrealizowany projekt niesie ze sobą także liczne korzyści długofalowe. Wpisuje się doskonale w ideę wyrównywania szans

w dostępie do edukacji pomiędzy uczniami z obszarów wiejskich i miejskich. Dzięki projektowi, dzieci chodzące do przedszkola i szkoły mogą się integrować, a wychowankowie i pracownicy mają lepsze warunki zdrowotne. Zyskują nie tylko uczniowie – społeczność lokalna ma teraz np. lepszy dostęp do podstawowej infrastruktury sportowej. W długim okresie czasu inwestycja będzie miała przełożenie na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Krupski Młyn.

Łączny koszt tego projektu szacowany był na 712 925 zł brutto. Wartość projektu, po postępowaniu przetargowym wyniosła 739 800 zł, z czego dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniosło w efekcie **72,27%** kosztów kwalifikowanych, czyli prawie 535 000 zł. Beneficjent uzyskał również 10% dofinansowania ze strony rezerwy celowej budżetu państwa, w wysokości prawie 71 300 zł. Resztę środków beneficjent zmobilizował z budżetu gminy.

Dofinansowanie z rezerwy celowej budżetu państwa	71.292,50
Środki własne beneficjenta (w tym umorzenie 111.000,00 z pożyczki zaciągniętej w narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na termomodernizację)	133.813,75
Wsparcie z funduszy UE	534.693,75
Całkowity koszt realizacji projektu	739.800,00

Przedmiotem oceny projektu były następujące wskaźniki:

1. Wskaźniki planowanych produktów:
 - kubatura obiektu,
 - powierzchnia użytkowa,
 - ilość zmodernizowanych pomieszczeń.
2. Wskaźniki planowanych rezultatów:
 - łączna liczba osób korzystających ze zmodernizowanych pomieszczeń.
3. Wskaźniki planowanego oddziaływania:
 - zmniejszenie zużycia ciepła,
 - zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych połączonych placówek oświatowych,

- liczba utrzymanych miejsc pracy 3-5 lat po realizacji projektu.

Szczegółowy przebieg projektu został opisany przez beneficjenta i zamieszczony na stronie internetowej Gminy Krupski Młyn <http://www.bip.krupskimlyn.pl/index.asp>

5.2 Modernizacja budynku usługowego należącego do przedsiębiorcy

Projekt inwestycyjny, którego elementem była rozbudowa oraz termomodernizacja budynku usługowego Centrum Medycznego został zrealizowany z wykorzystaniem dotacji Unii Europejskiej w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego ZPORR (działanie 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa).

Program przeznaczony był dla mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą krócej niż 3 lata. Wartość wsparcia z funduszy strukturalnych nie mogła być większa niż 50 000 euro przy poziomie dofinansowania do 65%. Program przewidywał przyznanie dofinansowania na różne cele:

- rozbudowa przedsiębiorstwa,
- utworzenie nowego przedsiębiorstwa,
- rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstwa,
- rozbudowa istniejącego przedsiębiorstwa lub zaangażowanie w działalność wymagającą zasadniczej zmiany w wytwarzanym produkcie lub procesie produkcyjnym istniejącego przedsiębiorstwa, w szczególności poprzez racjonalizację, dywersyfikację lub modernizację,
- zmiana wyrobu lub usługi, w tym także zmiana w zakresie sposobu świadczenia usług,
- przejęcie przedsiębiorstwa, które zostało zamknięte lub, które zostałoby zamknięte jeżeli nie zostałoby kupione,

- unowocześnienie wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej firmy.

Do kosztów kwalifikowanych projektu można było zaliczyć:

- nabycie lub wytworzenie środków trwałych ściśle związanych z realizacją projektu, takich jak budowle, budynki i lokale oraz ich wyposażenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym w szczególności maszyny i urządzenia, narzędzia, przyrządy i aparatura, wyposażenie biurowe i infrastruktura techniczna;
- nabycie wartości niematerialnych i prawnych polegających na uzyskaniu patentu, nabyciu licencji lub nieopatentowanego know-how, w tym wdrożenia systemu zarządzania jakością;
- nabycie środków transportu drogowego, jeżeli przedsiębiorca nie należy do sektora transportowego i zapewni, że nabyty środek transportu będzie służył wyłącznie celom związanym z realizacją projektu; celem projektu nie może być działalność transportowa;
- nabycie niezabudowanej nieruchomości bezpośrednio związanej z celami projektu objętego wsparciem; wydatki na nabycie tej nieruchomości nie mogą stanowić więcej niż 10% wydatków kwalifikowanych projektu;
- koszty związane z realizacją postanowień umowy o dofinansowanie projektu (m.in. koszty zabezpieczeń, koszty rachunku bankowego, itd.).

Zakres zrealizowanej inwestycji obejmował rozbudowę i termomodernizację budynku przychodni centrum medycznego oraz zakup sprzętu diagnostyczno-zabiegowego. Inwestycja przyczyniła się do rozszerzenia zakresu działalności centrum medycznego, poprzez spełnienie wymagań Ministra Zdrowia przy zmianie statusu prawnego na Niepubliczny Zakład Opie-

ki Zdrowotnej. Powierzchnia przychodni zwiększyła się, rozszerzono i unowocześniono zasoby sprzętu potrzebnego do prowadzenia działalności diagnostycznej i zabiegowej. Znacząco wzrosła ilość oferowanych, poprawiła się też ich jakość. Termomodernizacja budynku wpłynęła natomiast na znaczącą oszczędność energii cieplnej (60%).

Rozbudowa i modernizacja centrum medycznego została zrealizowana przy użyciu materiałów i technologii przyjaznych środowisku. Przedmiotem prac budowlanych, poza rozbudową, było docieplenie budynku, wymiana stolarki okiennej oraz częściowa wymiana instalacji centralnego ogrzewania.

Projekt został zrealizowany w okresie 01.03.2005 – 31.10.2005, a jego budżet przedstawiał się w sposób następujący:

Przygotowanie projektu wykonawczego rozbudowy przychodni.	2.000,00
Wybór wykonawcy robót budowlanych oraz dostawców sprzętu medycznego.	250,00
Rozbudowa i termomodernizacja przychodni Centrum Medycznego	122.660,00
Zakup aparatu USG	102.000,00
Zakup aparatu Lipotonic	10.000,00
Zakup lasera terapeutycznego	10.000,00
Suma	246.910,00
Wsparcie z funduszy UE	122.000,00

Warto zaznaczyć, że w opisywanym projekcie wartość prac budowlanych, w tym termomodernizacyjnych, wyniosła blisko 50% kosztów kwalifikowanych projektu.

5.3 Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych pod hasłem rewitalizacja obszarów kryzysowych w miastach

W Warszawie za obszar kryzysowy wymagający podjęcia **działań rewitalizacyjnych** uznano znaczną część Śródmieścia, Woli, Pragi Północ i Pragi Południe. Granice obszaru, zidentyfikowane problemy oraz kierunki działań priorytetowych zostały określone w Lokalnym Uproszczonym Programie Rewitalizacji m. st. Warszawy na lata 2005 -2013²¹.

Rewitalizacja obejmuje obszary kryzysowe w miastach, zdegradowane tereny poprzemysłowe oraz powojkowe. Polega na podejmowaniu równoczesnych działań w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Jej celem jest ożywienie tych obszarów, przywrócenie im dawnych funkcji oraz stworzenie warunków do ich dalszego rozwoju.

Podstawą do wyznaczenia granicy obszaru była znaczna koncentracja niżej wymienionych problemów:

- krytyczny stan budynków mieszkalnych,
- degradacja obiektów zabytkowych,
- brak ładu i estetyki w przestrzeni publicznej,
- nawarstwienie problemów społecznych:
 - ubóstwo,
 - bezrobocie,
 - przestępczość i chuligaństwo,
 - patologie społeczne.

Do Programu wpisano też konkretne projekty, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia celu, jakim jest ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów kryzysowych w mieście. Wpisanie danego projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji umożliwia ubieganie się o dotacje unijne ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006²².

²¹ Aktualna obowiązująca wersja Programu przyjęta uchwałą Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 28 października 2005 roku, Nr LXI/1733/2005

²² Priorytet 3 – Rozwój lokalny, działanie 3.3. – Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojkowe, poddziałanie 3.3.1 – Rewitalizacja obszarów miejskich

W latach 2004-2006 dotację ze środków unijnych można było otrzymać jedynie dla projektów dotyczących zabytkowych lub historycznych budynków mieszkalnych. W latach 2007-2013 środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą rozdysponowane na ten cel w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych²³. W nowym okresie programowania dopuszcza się udzielenie dotacji na odnowę zasobów mieszkaniowych także w budynkach z tzw. „wielkiej płyty”, jeśli oprócz niekorzystnych zjawisk społecznych występuje niski poziom wartości zasobów mieszkaniowych lub niska efektywność energetyczna budynków.

Nie każdy zgłoszony projekt został wpisany do Programu Rewitalizacji. Aby projekt został wybrany, musi spełniać następujące kryteria:

- nieruchomość jest położona w wyznaczonym obszarze kryzysowym,
- cele projektu są zgodne z celami zapisanymi w Programie Rewitalizacji,
- projektodawca należy do grupy beneficjentów wymienionych w przepisach,
- nieruchomość, której projekt dotyczy ma charakter historyczny lub zabytkowy,
- projekt jest odpowiedzią na zgłaszane zapotrzebowanie społeczne,
- projekt jest komplementarny względem innych projektów,
- istnieje możliwość przeprowadzenia robót inwestycyjnych w budynkach mieszkalnych bez konieczności wysiedlania mieszkańców,
- projekt można prowadzić równolegle z pozostałymi projektami,
- przygotowana jest dokumentacja techniczna,
- projektodawca dysponuje nieruchomością w celu realizacji projektu.

W Dzielnicy Praga Północ, Programem

Rewitalizacji objęto prawie połowę obszaru dzielnicy. Granice wyznacza rzeka Wisła, Most Gdański, ul. Starzyńskiego, tory kolejowe stanowiące jednocześnie granicę między dzielnicami miasta: Targówkiem i Pragą Południe. Powierzchnia wyznaczonego terenu wynosi 670 ha, zamieszkuje go prawie 70 tysięcy mieszkańców Dzielnicy Praga Północ. W ramach tego rejonu wybrano obszar pilotażowy, gdzie w pierwszej kolejności postanowiono skoncentrować działania rewitalizacyjne. To okolice ulic: Żąbkowskiej, Białostockiej, Markowskiej, Radzywińskiej.

W ubiegłych latach wprowadzono na tym obszarze system monitoringu, zmodernizowano ulicę Żąbkowską przywracając jej historyczny wygląd, wybudowano nowe budynki komunalne przy ul. Żąbkowskiej (od Targowej do Brzeskiej) został wpisany do rejestru zabytków i podlega ochronie konserwatorskiej. Prace w całości były wykonywane ze środków własnych m. st. Warszawy, będących w dyspozycji Dzielnicy Praga Północ. Także w tym wypadku podstawą do wyznaczenia granic obszaru była koncentracja następujących problemów:

- ubóstwo i trudne warunki mieszkaniowe,
- zły stan obiektów zabytkowych,
- przestępczość i nasilenie patologii społecznych,
- wysokie bezrobocie,
- niski poziom edukacji dzieci i młodzieży,
- niska aktywność przedsiębiorców.

Prace ukierunkowano przede wszystkim na poprawę warunków mieszkaniowych, nie zapomniano jednak o działaniach w kierunku poprawy bezpieczeństwa, wyrównania szans edukacyjnych dzieci z ro-

²³ Dla Województwa Mazowieckiego w ramach priorytetu 5 – Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu

dzin ubogich i patologicznych, stworzenia warunków do rozwoju sztuki, propagowania turystyki, a także pielęgnowania tradycji i ochrony dziedzictwa kulturowego.

„Renowacja kamienic praskich o znaczeniu historycznym wraz z adaptacją pomieszczeń na cele społeczne” – to projekt, z którym w 2005 roku m. st. Warszawa, Dzielnica Praga Północ wystąpiła o dofinansowanie z funduszy unijnych.

Projekt został wysoko oceniony przez ekspertów (otrzymał 51,96 punktów na 52 możliwości do uzyskania). Umowa o dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z budżetu państwa została podpisana w październiku 2006 roku.

Całkowita wartość projektu wynosi 1 919 410,47 zł, z czego m. st. Warszawa pokrywa koszt w wysokości 938 143,32 zł. Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi nie więcej niż 850 431,53 zł, a dofinansowanie z budżetu państwa wynosi nie więcej niż 130 835,62 zł. Przyznana dotacja z Unii Europejskiej i z budżetu państwa ma charakter refundacji, gdyż realizacja projektu rozpoczęła się przed zawarciem umowy o dofinansowanie, a projekt jest na ukończeniu. Pozyskane w ten sposób środki zostaną wykorzystane na modernizację kolejnych kamienic. W ramach projektu oprócz prac, które są dofinansowane (tzw. koszty kwalifikowane), wykonano też inne roboty niezbędne do osiągnięcia zakładanych celów projektu lecz nie podlegające dofinansowaniu ze strony Unii Europejskiej czy budżetu państwa (tzw. koszty niekwalifikowane). Strukturę finansowania projektu przedstawia poniższa tabela:

Tab. 1. Struktura finansowania projektu „Renowacja kamienic praskich o znaczeniu historycznym wraz z adaptacją pomieszczeń na cele społeczne”

	Koszt całkowity w złotych	Koszt niekwalifikowany w złotych	Koszt kwalifikowany w złotych
Sektor publiczny w tym:	1.919.410,47 100%	611.054,26 100%	1.308.356,21 100%
fundusze strukturalne	850.431,53 44,3%	0,00 0%	850.431,53 65%
budżet państwa	130.835,62 6,8%	0,00 0%	130.835,62 10%
samorząd terytorialny	938.143,32 48,9%	611.054,26 100%	327.089,06 25%
Razem	1.919.410,47 100%	611.054,26 31,8%	1.308.356,21 68,2%
Wnioskowana kwota dotacji z EFRR	850.431,53 44,3%	0,00 0%	850.431,53 65%

Z powyższego zestawienia wynika, że projekt uzyskał łącznie dotację w wysokości 51,1 % kosztów całkowitych.

Zakres rzeczowy projektu

Na projekt składają się cztery zadania inwestycyjne:

1. Remont i renowacja kamienicy przy ulicy Żąbkowskiej 4 wraz z przyległym podwórzem.

Zadanie to przewiduje kompleksowy remont elewacji budynku, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, remont balkonów, klatek schodowych i schodów wewnętrznych, remont dachu z częściową wymianą konstrukcji, remont nawierzchni i odwodnienie podwórza, oraz zbudowanie altanki śmietnikowej.

2. Remont i adaptacja lokali nr 45 i 45a w budynku przy ulicy Żąbkowskiej 4 na potrzeby świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci.

W zakres prac wchodzi częściowa wymiana stropu i tynków, ocieplenie stropu nad piwnicami, posadzek i ścianek działowych, wykonanie instalacji wodno-kanalizacyjnej, grzewczej i elektrycznej, dostosowanie pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych (w tym montaż windy), adaptacja części piwnic na pomieszczenia techniczno-gospodarcze dla świetlicy, wyposażenie lokalu.

3. Remont i renowacja kamienicy przy ulicy Żąbkowskiej 36.

Kompleksowy remont elewacji budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, remont balkonów, remont dachu, klatek schodowych, wymiana instalacji elektrycznej i wodno-kanalizacyjnej.

4. Adaptacja i remont lokalu nr 2 w budynku przy ulicy Żąbkowskiej 36 na potrzeby punktu informacji turystycznej i kulturalnej.

W zakres robót wchodzi wykonanie instalacji elektrycznej, sanitarnej, wentylacyjnej, grzewczej, izolacja ścian, stropu i posadzek oraz budowa ścianek działowych.

Wyremontowane lokale zostaną na 5 lat przekazane w najem organizacjom pozarządowym, prowadzącym tego typu działalność. Organizacje te zostaną wyłonione w drodze przetargu ograniczonego. Tak długi okres wynajmu pozwoli na zachowanie trwałości projektu przez wymagany przepisami termin. Głównym kryterium przy wyborze najemcy nie będzie wysokość zaproponowanego czynszu, lecz przede wszystkim doświadczenie i przedstawiony program prowadzenia działalności.

Dzięki takiemu zaplanowaniu działań, projekt łączy w sobie elementy społeczne i infrastrukturalne. Ma charakter zintegrowany, gdyż osiągnięcie zakładanych rezultatów zależy nie tylko od realizacji projektu przez beneficjenta, ale też od tego, jak w wyremontowanych lokalach będą prowadzić działalność wybrane w przetargu organizacje pozarządowe.

Prace remontowe nie obejmowały swoim zakresem poszczególnych mieszkań (poza wymianą okien, remontem balkonów, wymianą stolarki drzwi zewnętrznych czy pracami związanymi z wymianą pionów instalacji wodno-kanalizacyjnej i elektrycznej).

Jakiegokolwiek prace wykonane w mieszkaniach w latach 2004-2006 stanowiły koszt niekwalifikowany i nie podlegały dotowaniu z funduszy unijnych. Częściowo zmieniło się to w okresie 2007-2013. Zakłada się, że w kolejnych latach, dofinansowaniu będzie podlegać wymiana okien, remont wszystkich instalacji oraz roboty budowlane prowadzone w częściach wspólnych budynków.

Z uwagi na ograniczone możliwości finansowe dzielnicy (wykonanie tych prac również byłoby kosztem niekwalifikowanym w okresie 2004-2006), w trakcie remontu nie przeprowadzono modernizacji budynków poprzez ich doposażenie w windę czy instalację centralnego ogrzewania. Nie był też przeprowadzany audyt energetyczny.

Obecnie na obszarze Pragi Północ ponad 70 budynków komunalnych kwalifikuje się do kapitalnego remontu lub rozbiórki z uwagi na zużycie techniczne. Rozpoczęcie ewentualnych remontów jest uzależnione od wybudowania lokali zamiennych. Ponad setka budynków znajduje się w podobnie złym stanie technicznym co kamienice przy ulicy Żąbkowskiej, a ich remont wymagałby poniesienia ogromnych kosztów. Z tych powodów remont budynków objętych projektem rewitalizacyjnym miał zakres ograniczony, był przede wszystkim ukierunkowany na zahamowanie dalszej degradacji budynków, a nie na ich modernizację.

Podstawowe informacje o budynkach

Obie kamienice zostały wybudowane na początku XX wieku i znajdują się pod opieką konserwatora zabytków. Zgodnie z wymogami konserwatorskimi, w ramach renowacji elewacji dodano elementy ozdobne, co znacząco zwiększyło koszty projektu. Przeprowadzono boniowanie partii cokłowej wraz z pierwszym piętrem (podkreślonym gzymsami), dodano detale i elementy dekoracyjne w przestrzeniach podokiennych, wzbogacono elewację pilastrami. Renowacji zostały poddane także balustrady balkonowe, które osadzono

w nowych płytach. Wszystkie okna wymieniono na drewniane (zespolone, otwieralno-uchylne w kolorze białym), zachowując ich istniejący podział. W ramach remontu podwórza skuto istniejącą nawierzchnię asfaltową, wykonano wyprofilowanie podwórza i położono kostkę granitową. W ten sposób przywrócono historyczny wygląd posesji.

W kamienicach tych nigdy wcześniej nie był przeprowadzany remont. Jedynie pod koniec lat dziewięćdziesiątych, z uwagi na istniejące zagrożenie, przeprowadzono wymianę instalacji gazowej i wentylacyjnej. Oba budynki nie były wyposażone w instalację centralnego ogrzewania. W kamienicy przy ulicy Żąbkowskiej 4, w latach 2003-2004 wykonano wymianę instalacji elektrycznej i wodno-kanalizacyjnej, w związku z czym remont tych instalacji nie został ujęty w ramach projektu. Budynki stanowią własność m. st. Warszawy, w lokalach mieszkają osoby niezamożne, które płacą miesięcznie czynsz regulowany na poziomie ok. 2 zł/m² powierzchni użytkowej, który nie pokrywa kosztów utrzymania budynków. Znaczna liczba mieszkańców korzysta z pomocy finansowej w formie dodatków mieszkaniowych czy zasiłków z pomocy społecznej. Podstawowe dane liczbowe dotyczące powierzchni i kubatury budynków, liczby lokali i ilości osób z nich korzystających zawiera poniższa tabela:

Tab. 2. Dane liczbowe dotyczące budynków objętych projektem

	<i>Żąbkowska 4</i>	<i>Żąbkowska 36</i>	<i>Łącznie</i>
<i>powierzchnia użytkowa budynków</i>	<i>2294m²</i>	<i>874m²</i>	<i>3168m²</i>
<i>kubatura budynków</i>	<i>13669m³</i>	<i>5078m³</i>	<i>18747m³</i>
<i>liczba lokali w tym:</i>	<i>51</i>	<i>21</i>	<i>72</i>
● <i>mieszkalnych</i>	<i>42</i>	<i>18</i>	<i>60</i>
● <i>usługowych</i>	<i>9</i>	<i>3</i>	<i>12</i>
<i>liczba mieszkańców</i>	<i>108</i>	<i>37</i>	<i>145</i>
<i>powierzchnia lokali do adaptacji</i>	<i>119m²</i>	<i>40m²</i>	<i>159m²</i>

Projekt rewitalizacyjny obejmuje także realizację innych celów niż remont czy modernizacja budynku. Cele te muszą wynikać ze zidentyfikowanych problemów społecznych czy gospodarczych występujących w najbliższej okolicy.

Problemy występujące na terenie nieruchomości i w najbliższej okolicy, do których rozwiązania, wyeliminowania lub ograniczenia przyczyni się realizacja projektu.

1. Zły stan techniczny budynków, stający zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców oraz przechodniów.

Elewacja budynków była w bardzo złym stanie, naruszona również była konstrukcja balkonów. Odpadające fragmenty tynku i balkonów zagrażały mieszkańcom i przechodniom. Instalacja elektryczna w budynku przy ulicy Żąbkowskiej 36 nie spełniała norm bezpieczeństwa – w wielu miejscach zwisały niezaizolowane kable elektryczne, co groziło porażeniem czy nawet pożarem. Dach obydwu budynków nie zapewniał stosownej izolacji cieplnej i wilgociowej, częściowo naruszona była także konstrukcja więźby dachowej. Niesprawna instalacja wodno-kanalizacyjna narażała użytkowników lokali na częste awarie.

2. Brak możliwości wykorzystania istniejącej powierzchni użytkowej na działalność gospodarczą i społeczną.

Lokale w budynku przy ulicy Żąbkowskiej 4 były tak zdewastowane, że bez przeprowadzenia gruntownego remontu nie nadawały się do użytku. Standard lokalu przy ulicy Żąbkowskiej 36 także był bardzo niski – nie było w nim nawet podstawowej instalacji sanitarnej. Lokale stały opuszczone od wielu lat i nie nadawały się do zagospodarowania ani na cele gospodarcze, ani na cele społeczne. Efektem tego jest bardzo ograniczona liczba miejsc pracy na tym obszarze, a w konsekwencji, wysokie bezrobocie. Lokale po wyremontowaniu muszą być wykorzystywane na cele wska-

zane w projekcie przez okres co najmniej 5 lat. Później możliwa będzie zmiana ich funkcji i wynajem w celach komercyjnych.

3. Degradacja obiektów o znaczeniu historycznym i architektonicznym dla „Praskiej Starówki”

Układ urbanistyczny ulicy Żąbkowskiej objęty jest ochroną konserwatorską. Zaniedbane obiekty dziedzictwa kulturowego uniemożliwiają wyeksponowanie walorów turystycznych tej dawniej reprezentacyjnej ulicy. Ograniczony rozwój turystyki w obszarze zawęził możliwości tworzenia nowych miejsc pracy, np. związanych z obsługą ruchu turystycznego. Zdewastowane kamienice znacznie obniżały estetykę przestrzeni publicznej. Budynki będące przedmiotem projektu, wskutek wieloletniej dewastacji, utraciły swoją wartość zabytkową. Dzięki renowacji, kamienica przy ul. Żąbkowskiej 4 została w 2006 roku wpisana do rejestru zabytków.

4. Koncentracja problemów społecznych, w tym także: niski poziom edukacji i rozwoju emocjonalnego wśród dzieci i młodzieży.

Okolice ulicy Żąbkowskiej przez lata była obszarem o wysokim poziomie przestępczości, na którym często występowały zjawiska przemocy w rodzinie czy pijaństwa. W kamienicach objętych projektem zamieszkuje dużo ubogich rodzin (także patologicznych). Dzieci z okolicy nie mają w sąsiedztwie placów zabaw czy obiektów kierujących nieodpłatną i ciekawą ofertę spędzania czasu wolnego. Dzieci przeziadują więc na klatkach schodowych i często przyczyniają się do ich dewastacji. Wiele z nich sprawia w szkole problemy wychowawcze i ma kłopoty z nauką.

Ograniczony jest dostęp do fachowych instytucji społecznych, które mogłyby resocjalizować dzieci i młodzież z rodzin patologicznych. Społeczność zamieszkująca zdegradowane budynki nie jest zachęcana do dbania o swoje najbliższe otoczenie. W kamienicach nie ma żadnych form organizacji czy integracji mieszkańców, ludzie pozostają więc bierni, a negatywne wzorce zachowań utrwalają się.

5. Brak wiedzy o zabytkach, obiektach wartych zwiedzania oraz wydarzeniach kulturalnych na Pradze wśród mieszkańców i turystów.

Wielu mieszkańców Warszawy i Pragi to ludność napływowa. Nieznają oni historii miasta, niewiele wiedzając o jego zabytkach. W ostatnich latach na Pradze osiedliło się wielu artystów, otwierają tu swoje pracownie i galerie. Działają tu także teatry, usytuowane często w dawnych obiektach przemysłowych. Oferta kulturalna Pragi nie była wcześniej znana ani mieszkańcom Warszawy, ani przybywającym do stolicy turystom. Nie było tu wcześniej punktu informacji turystycznej i kulturalnej (także dla obcokrajowców), w którym można by było dostać nieodpłatne foldery, ulotki czy przewodniki informujące o dziedzictwie kulturowym Pragi (zabytkach, galeriach i centrach artystycznych), gdzie można by kupić bilety do teatru czy na koncert, dowiedzieć się o lokalach gastronomicznych, wolnych miejscach w hotelach, obiektach rekreacyjnych, a także adresach niektórych instytucji (jak policja, szpitale, przychodnie, ambasady, banki lub inne punkty usługowe).

Przebieg realizacji projektu

Prace przygotowawcze rozpoczęto w 2004 roku. Wykonano dokumentację techniczno-projektową, uzgodniono wygląd

elewacji z konserwatorem zabytków, wystąpiono o pozwolenie na budowę. Realizację projektu rozpoczęto w czerwcu 2005 roku, a więc jeszcze przed zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków unijnych. Do końca 2005 roku przeprowadzono renowację w obydwu kamienicach. W 2006 wykonano adaptację lokalu przeznaczonego na punkt informacji turystycznej, wyłoniono w drodze przetargu organizację, która już prowadzi w lokalu działalność. W 2007 roku lokale przeznaczone na świetlicę socjoterapeutyczną są adaptowane i wyposażane, trwa także proces zawierania umowy najmu z wybraną w przetargu organizacją pozarządową. Realizacja projektu powinna zakończyć się we wrześniu 2007 roku.

Pierwotnie planowano ukończenie projektu w roku 2006. Opóźnienie wynikało z konieczności częściowej wymiany stropów w jednym z lokali. Wiązała się z tym konieczność wykwaterowania rodziny zamieszkującej nad lokalem. Beneficjent miał także trudności z wyłonieniem wykonawcy robót (trzykrotnie przeprowadzana była procedura o udzielenie zamówienia publicznego). Długi okres rozpatrywania wniosku o dofinansowanie (11 miesięcy), wymagał też zabezpieczenia całości środków na realizację projektu. Przyznana dotacja ma więc charakter refundacji już poniesionych wydatków. Całość środków na realizację projektu zabezpieczyło w swoim budżecie miasto stołeczne Warszawa.

Znaczna część beneficjentów korzysta z tzw. prefinansowania, czyli korzystnego kredytu. Niestety jego obsługa nie jest kosztem kwalifikowanym. Istotnym faktem jest, że już na etapie składania wniosku beneficjent musi zabezpieczyć środki własne, co najmniej w wysokości 25% kosztów projektu. Dofinansowanie jest przekazywane w ramach postępu robót (wydatkowanie i dokumentowanie co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych), w oparciu o zgłoszone

przez beneficjenta wnioski o płatność. Zdarzają się opóźnienia w wypłacie środków, co może spowodować nawet chwilową utratę płynności finansowej, stąd bardzo istotne jest prawidłowe sporządzenie harmonogramu rzeczowo-finansowego.

Dodatkowe informacje o projekcie można znaleźć na stronie internetowej <http://www.um.warszawa.pl/rewitalizacja/index.php?id=155>

Ważne adresy

www.mrr.gov.pl

Strona internetowa ministerstwa rozwoju regionalnego – instytucji koordynującej cały proces absorpcji unijnych środków w latach 2007-2013

www.mf.gov.pl

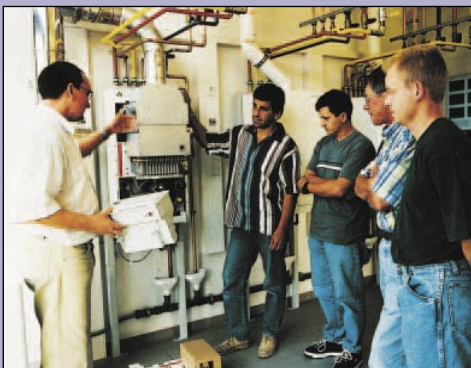
Strona ministerstwa finansów. Można z niej ściągnąć np. generator wniosków, generator wniosków płatniczych, procedurę uruchamiania środków w ramach rezerwy celowej budżetu państwa, zapoznać się ze stanem zaawansowania prac nad systemem SIMIK itp.

www.zporr.gov.pl

Strona poświęcona największemu i najbardziej skomplikowanemu programowi realizowanemu w latach 2004-2006 w Polsce.

www.funduszeStrukturalne.gov.pl

Strona dotycząca wdrażania wszystkich funduszy strukturalnych (programów operacyjnych) dostępnych dla Polski w latach 2004-2006 oraz w kolejnej perspektywie finansowej na lata 2007-2013. Ze strony tej można pobrać dokumenty programów i ich uszczegółowienia.

AKADEMIA VIESMANN

Dołącz do grona liderów!

Pierwsi absolwenci ukończyli studium
w styczniu 2005 roku. Wśród nich
nie ma osób pozostających bez pracy...

Policealne Studium Nowoczesnych Technik Grzewczych, to:

- 2-letnia nauka w komfortowych warunkach,
- nabycie i pogłębienie kwalifikacji zawodowych w atrakcyjnym zawodzie,
- bezpłatne wyjazdy zagraniczne do Centrów Szkoleniowych (Berlin, Allendorf),
- jedyna taka szkoła prowadzona w Polsce przez producenta, jedyna taka szkoła w Europie prowadzona przez firmę Viessmann.

Oddziały Studium mieszczą się w: Centrach Nowoczesnej Techniki Grzewczej firmy Viessmann
we Wrocławiu, Mysłowicach, Piasecznie, Poznaniu oraz Gdańsku i Zielonej Górze

www.viessmann.edu.pl tel. 032/ 22 20 360 e-mail: akademia@viessmann.pl

Stowarzyszenie „KOMINY POLSKIE”

Stowarzyszenie „Kominy Polskie” jest ogólnopolską organizacją non profit. Powstało w 1999 roku z inicjatywy czołowych producentów wyrobów kominowych. Podstawowymi celami SKP jest integracja polskiej branży kominowej oraz popularyzacja wiedzy o bezpiecznym i skutecznym odprowadzaniu spalin z urządzeń grzewczych.

Cele SKP

Stowarzyszenie zabiega o utrwalenie wizerunku branży jako aktywnego partnera zmian służących poprawie jakości życia i bezpieczeństwa użytkowników pomieszczeń mieszkalnych i przemysłowych. Integruje środowisko, reprezentuje jego stanowiska i kluczowe racje. Organizacja opiniuje rozwiązania legislacyjne i technologiczne. Propaguje przepisy obowiązujące w zakresie projektowania, produkcji, instalacji i użytkowania instalacji grzewczych, kominowych i wentylacyjnych.

Cele Stowarzyszenia realizowane są poprzez specjalistyczne doradztwo, seminaria informacyjne, szkolenia oraz instruktaże adresowane zarówno do producentów, jak i ostatecznych użytkowników.

stowarzyszenie
kominy polskie

nie kontroluj bezpieczeństwa

ciepło jest ulotne...

„Ciepło jest ulotne...”

Stowarzyszenie „Kominy Polskie” jest inicjatorem ogólnopolskiej akcji informacyjnej „CIEPŁO JEST ULOTNE...”. Akcja popularyzuje ideę bezpieczeństwa wśród użytkowników i producentów instalacji grzewczych oraz kominowych i prowadzona jest we współpracy z kluczowymi instytucjami branżowymi, ogólnopolskimi mediami oraz ośrodkami szkoleniowo-badawczymi. Podczas akcji SKP przypomina podstawy bezpiecznego użytkowania instalacji odprowadzania spalin:

- dopiero dobry komin zapewni bezpieczeństwo Twojemu domowi,
- pamiętaj, że dobry komin to komin optymalnie dobrany do warunków eksploatacji,
- wybieraj systemy kominowe wykonane wyłącznie z materiałów niepalnych,
- pamiętaj, by kontrole systemów kominowych zlecać regularnie i tylko uprawnionym kominiarzom,
- używając właściwy system kominowy przyczyniasz się do ochrony środowiska,
- wybieraj atestowane systemy kominowe, posiadające krajowe lub europejskie oznaczenia.

Więcej informacji na temat bieżących działań Stowarzyszenia, zasad członkostwa oraz przebiegu akcji „Ciepło jest ulotne...” na stronach eksperckiego serwisu informacyjnego SKP pod adresem: www.kominypolskie.com.pl

Adres siedziby:
Stowarzyszenie „Kominy Polskie”
ul. Wzgórze 4
43-300 Bielsko-Biała

Adres korespondencyjny:
Stowarzyszenie „Kominy Polskie”
ul. Górnośląska 1
43-200 Pszczyna

Stowarzyszenie Polska Wentylacja

Jesteśmy organizacją osób zawodowo zajmujących się zagadnieniami wentylacji w budownictwie.

Naszym celem jest upowszechnianie stosowania skutecznych i efektywnych sposobów wentylowania budynków. Nasze działania propagujące wiedzę o jakości powietrza w budynkach zmierzają do podnoszenia świadomości społecznej na temat właściwej wentylacji.

W Stowarzyszeniu można uzyskać pomoc w rozwiązaniu problemów z wentylacją.

Oferujemy specjalistyczne usługi:

- porady i konsultacje ekspertów
- informacje o sposobach wentylowania budynków
- wykonywanie opinii i ekspertyz technicznych
- pomiary skuteczności działania wentylacji
- pomiary parametrów powietrza w budynku
- kontakt z projektantami i wykonawcami wentylacji

**Jeżeli chcesz wiedzieć więcej o wentylacji
i poznać nasze Stowarzyszenie,
odwiedź stronę internetową
www.wentylacja.info.pl**

**Stowarzyszenie Polska Wentylacja
03-450 Warszawa, ul. Ratuszowa 11/ 230
tel./fax (0-22) 635 13 24
e-mail: porady@wentylacja.info.pl**

STOWARZYSZENIE PRODUCENTÓW BETONÓW

Stowarzyszenie Producentów Betonów (SPB) powstało w 1994 roku jako dobrowolna organizacja prawna skupiająca producentów wyrobów z betonu z całej Polski.

Podstawowe cele to przede wszystkim:

- podejmowanie działań na rzecz integracji i rozwoju przemysłu betonów,
- organizowanie działalności szkoleniowej, informacyjnej oraz reklamowej,
- występowanie i reprezentowanie członków w organizacjach krajowych i zagranicznych o podobnym profilu działania,
- podejmowanie i finansowanie wspólnych przedsięwzięć modernizacyjnych węzłów i zakładów o podobnych rozwiązaniach technicznych,
- organizowanie udziału członków Stowarzyszenia w wystawach i targach międzynarodowych w kraju i za granicą.

Sekcja Betonów Komórkowych Stowarzyszenia zrzesza wszystkich producentów betonu komórkowego w kraju - 31 zakładów, które zgrupowane są w 24 przedsiębiorstwach.

Stowarzyszenie od 1997 roku jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Autoklawizowanego Betonu Komórkowego (EAACA), gdzie wraz z innymi 10 krajami Unii Europejskiej prowadzi aktywne działania na rzecz promocji betonu komórkowego.

Polska jest największym producentem betonu komórkowego w Europie.

Stowarzyszenie wydaje Poradnik dla budujących z betonu komórkowego, który trafia do przyszłych odbiorców tego materiału.

Wiele naszych firm szczerzy się uzyskaniem certyfikatu PN-ISO 9001 i PN-ISO 9002, a jedna z nich wyróżniona jest godłem „Teraz Polska”.

Informacje o producentach betonu komórkowego i ich wyrobach zamieszczone są w portalu internetowym www.betonkomorkowy.com.pl, którego właścicielem jest Stowarzyszenie. W portalu tym zamieszczone są również ważne wydawnictwa opracowywane przez SPB z dziedziny betonu komórkowego oraz szczególne osiągnięcia przedsiębiorstw.

STOWARZYSZENIE PRODUCENTÓW BETONÓW
02-829 Warszawa, ul. Mąceńskiego 2, I p.
tel. (+48 22) 643 64 79, tel./fax (+48 22) 643 78 41
www.stow-bet.com.pl

European Extruded Polystyrene Insulation Board Association – Europejskie Stowarzyszenie Producentów Polistyrenu Ekstrudowanego zostało założone w latach dziewięćdziesiątych. Stowarzyszenie reprezentuje producentów XPS, których łączne moce produkcyjne stanowią ponad 85% całego europejskiego potencjału produkcyjnego. Stowarzyszenie działa w ramach Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Branży Chemicznej CEFIC (European Chemical Industry Council).

EXIBA Polska

W styczniu 2005 Zarząd EXIBA EUROPE powołał grupę EXIBA Polska.

Misją EXIBA jest propagowanie wiedzy na temat izolacji termicznych XPS (polistyrenu ekstrudowanego) oraz ich wykorzystania do izolacji termicznej w budownictwie na rynku polskim.

Misja ta będzie realizowana poprzez:

- działania marketingowe mające na celu promocję korzyści wynikających ze stosowania produktów XPS dla projektantów, wykonawców i inwestorów w budownictwie;
- promocję nowoczesnych technologii budowlanych, w których wykorzystuje się produkty XPS, pozwalających uzyskać spełnienie wymagań dotyczących oszczędności energii i izolacyjności cieplnej;
- reprezentowanie interesu producentów XPS, zrzeszonych w stowarzyszeniu EXIBA, w kontaktach z organizacjami rządowymi i pozarządowymi;

- współpracę ze środowiskiem naukowym w zakresie prowadzenia badań i prac dotyczących produktów XPS i ich zastosowań;
- działalność w zakresie przygotowywania projektów oraz opiniowania przepisów prawnych na terenie Polski pozostających w obszarze zainteresowania producentów XPS;
- zbieranie, analizowanie i wymianie danych istotnych z punktu widzenia rozwoju rynku produktów XPS.

EXIBA

ul. Domaniewska 50A
02-672 Warszawa
email: biuro@exiba.pl
www.exiba.pl

Stowarzyszenie Producentów Wełny Mineralnej: Szklanej i Skalnej

MIWO – Stowarzyszenie Producentów Wełny Mineralnej: Szklanej i Skalnej – istnieje od 1995 roku. MIWO jest organizacją branżową, skupiającą czołowych polskich producentów bezpiecznych dla zdrowia człowieka oraz środowiska, niepalnych wyrobów izolacyjnych z wełny mineralnej: skalnej (kamiennej) i szklanej. MIWO prowadzi działalność informacyjną oraz szkoleniową, której celem jest propagowanie i podnoszenie poziomu stanu wiedzy o wykorzystywaniu wełny mineralnej jako materiału izolującego w zakresie ochrony cieplnej, ogniowej oraz akustycznej.

MIWO prowadzi stałą współpracę z organizacjami, m.in. Polskim Komitetem Naukowym, oraz instytucjami naukowymi. Stowarzyszenie jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Materiałów Izolacyjnych (EURIMA) skupiającego inne stowarzyszenia krajów UE oraz czołowych producentów wełny mineralnej.

Zapraszamy na nasze strony internetowe, na których znajdziecie Państwo szczegółowe informacje na temat wełny mineralnej – w blokach tematycznych skierowanych do inwestorów, projektantów i wykonawców.

MIWO – Stowarzyszenie Producentów Wełny Mineralnej: Szklanej i Skalnej

00-490 Warszawa, ul. Wiejska 20 lok. 88
tel. (022) 624 38 98; fax (022) 624 39 98
kontakt mailowy - biuro@miwo.pl

Dla Twojej firmy. Dla Ciebie.

ODDAWCZE SKRZYNKI POCZTOWE

24 sierpnia 2008 r. upływa ostateczny termin dostosowania oddawczych skrzynek pocztowych do wymogów unijnych!

W naszej ofercie posiadamy:

- **skrzynki lokatorskie**
przeznaczone do bloków mieszkalnych,
- **skrzynki indywidualne**
z przeznaczeniem do domów jednorodzinnych oraz dla firm.

Zakres oferty:

- fachowy i szybki montaż
- serwis gwarancyjny i pogwarancyjny
- atrakcyjna cena
- 24 miesięczny okres gwarancji

Zalety skrzynek

- ▼ wszystkie modele skrzynek posiadają Certyfikat Zgodności z normami i wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury
- ▼ trwałość konstrukcji i solidność wykonania
- ▼ możliwość łączenia skrzynek w różnych konfiguracjach

Kolorystyka skrzynek

Sprzedaż, montaż, serwis:

Poczta Polska, Centrum Logistyki,
ul. Królewska 1, 00-065 Warszawa
tel. (022) 596 41 29, fax: (022) 596 42 29
Szczegóły oferty na www.poczta-polska.pl

program edukacyjno-informacyjny

Modernizacja budynków współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

Patronat:

Ministerstwo Budownictwa,
Departament Proceasu Budowlanego
Narodowa Agencja Poszanowania Energii
Zrzeszenie Audytorów Energetycznych

Stowarzyszenia i organizacje współpracujące:

Akademia Viessmann
Stowarzyszenie Kominy Polskie
Stowarzyszenie Polska Wentylacja
Stowarzyszenie Producentów Betonów
Stowarzyszenie Producentów Styropianu Ekstrudowanego
Stowarzyszenie Producentów Wełny Mineralnej:
Szklanej i Skalnej

Dystrybucja:

Poczta Polska

Autorzy:

zespół pod kierownictwem mgr Andrzeja Rajkiewicza
mgr inż. Jerzy Bagiński
mgr Halina Książczyk
mgr Rafał Solecki

Wydawca:

Narodowa Agencja Poszanowania Energii
www.nape.pl

program edukacyjno-informacyjny
www.domprzyjazny.org

ISBN 978-83-60824-00-9